

SZAKDOLGOZAT

Ruisz Lilla

2024

Magyar Agrár-és Élettudományi Egyetem

Szent István Campus

Agrár – és Élelmiszergazdasági Intézet

Kereskedelem és marketing alapképzési szak

**Az állatokkal való kapcsolat milyen hatással van az ember
érzelmi állapotára - fókuszban a lovakkal - és ennek hatása
a fogyasztói magatartásukra**

Belső konzulens: Horváth Ádám Benedek
Egyetemi tanársegéd

**Belső konzulens
intézete/tanszéke:** Agrár – és
Élelmiszergazdasági Intézet;
Agrárlogisztika;
Kereskedelem és Marketing
Tanszék

Készítette: Ruisz Lilla
DIT808

**Gödöllő
2024.**

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés	3
<i>Problémameghatározás.....</i>	<i>3</i>
2. Irodalmi feldolgozás.....	5
2.1. Általános információk az állatokról és a velük való kapcsolat hatásairól:	5
2.2. Hobbállat, díszállat, társállat fogalma és a ló ezek közé való besorolása:	7
2.3. Általánosságban a lovakról és a lovaglásról.....	8
2.3.1. A lovak világa	8
2.3.2. Napjainkban a lovak	9
2.3.3. Lovaglás	10
2.3.4. A lovaglás főbb szakágai:	12
2.3.5. Olimpiai szakágak:	13
2.3.6. Iskolalovaglás	15
2.3.7. Mikortól érdemes lovat tartani?	16
2.3.8. A lovakkal járó alapvető kiadások:	16
2.4. Lovas turizmus	18
2.5. A lovassport társadalmi elfogadottsága.....	19
2.6. Lovasterápia.....	20
2.7. Összegzés:	23
3. Anyag és módszertan:	24
3.1. Kvalitatív kutatás módszertana.....	24
3.1.1. Kvalitatív kutatás forrásai	24
3.1.2. Kvalitatív minta jellemzői	25
3.2. A kvantitatív kutatás módszertana	26
4. Eredmények:	28
4.1. A kvalitatív kutatás eredményei.....	28
4.1.1. Interjúk eredményei.....	28
4.1.2. Fókuszcsoporthoz tartozó kutatás eredményei	31
4.2. A kvantitatív kutatás eredményei	34

5. Következtetések, javaslatok:	46
6. Összefoglalás:	50
7. Ábrajegyzék:	52
8. Táblázatok jegyzéke:	53
9. Irodalomjegyzék	54
10. Melléklet	58
10.1. melléklet: <i>Végleges Kérdőív</i>	58
10.2. melléklet: <i>Interjúvázlat</i>	70
10.3. <i>Fókuszcsoport kérdései:</i>	73
10.4. melléklet: <i>Az interjúk kategóriái</i>	74
10.5. melléklet: <i>Az interjúk alanyainak jellemzői</i>	76
10.6. <i>Fókuszcsoport alanyainak jellemzői:</i>	77
11. Függelék	79

1. Bevezetés

Az állatok régóta meghatározó szerepet játszanak az emberek mindennapi életében. Ősidők óta segítenek minket és teszik életünket könnyebbé, fejlődésünket gyorsabbá. A lovak ott voltak velünk, amikor vándorló életformát folytattunk és cipelték a hátukon az életünkhöz nélkülözhetetlen dolgokat, minket, s gyermekeinket egyaránt. Segítettek minket a túlélésben: hol a vadászatban, hol az életüket adták, hogy mi élhessünk. Jelentős támogatást nyújtottak abban, hogy megismerjük, felfedezzük vagy éppen meghódítsuk a világot. Az általuk nem kívánt háborúink megvívásában is mindig számíthattunk rájuk. Létezésükkel jelentősen formálták a történelmünket, világunkat.

Kisgyermek korom óta rajongok a lovakért, közelebbi kapcsolatba viszont 12 évesen kerültem velük, akkor kezdtem el iskolalovardában lovagolni. Majd 16 éves koromban váltam lótartóvá, amikor megkaptam az első lovamat, 18 évesen pedig elkezdtem versenyezni. Ez alatt a lassan 10 év alatt találkoztam sok mindennel, sokféle edzővel, lovardával, tartási móddal. Innen jött az inspiráció ehhez a kutatási témához, hogy megtudhassam, hogy az országban mi jellemző a lovasokra, lótartókra és a lovakkal bármilyen kapcsolatban lévő emberekre (szülőkre, nagyszülőkre, szponzorokra stb.) - milyen tartási formák jellemzőek, van-e egyáltalán lovuk, mennyire jellemző a versenyzés stb.

Problémameghatározás

A mai modern időkben az ember szinte el is felejtette, hogy régen szekérrel és lóháton közlekedett, mert annyira megszoktuk az autók és egyéb tömegközlekedési eszközök jelenlétét a mindennapjainkban. Ettől függetlenül, mégis megfigyelhető az, hogy manapság egyre nagyobb körben válnak ismét népszerűvé a lovak. Ennek vajon mi lehet az oka? Miért érzi egyre több ember úgy, hogy több időt szeretne tölteni a természetben, az állatok, lovak közelében? Továbbá, ez mennyire van hatással a fogyasztásunkra?

A mai felgyorsult világban, ahol mindenki csak rohan egyik helyről a másikra és nincs igazán ideje senkinek semmire, ráadásul nagyon sok időt tölt az ember zárt térben, ami hatalmas stresszt okoz a szervezetnek (vagy legalábbis nem segíti azt csökkenteni). Emiatt sok lelki vagy inkább érzelmi probléma alakulhat ki. Talán ezeknek köszönhető az, hogy az egyének elkezdtek visszavágyani a természetbe, legalábbis annyira, hogy az állatok közelében legyenek. Mivel

egyre több időt szeretnének tölteni az állatok, főként társállatok közelében, így az ott eltöltendő „szabadidejükhöz” kapcsolódó fogyasztásuk is ezzel arányosan növekszik. (Pelyva,2019)

Ennélfogva, ebben a kutatásban, azt fogom vizsgálni, hogy a társállatok, de azon belül is főként a lovak milyen hatással vannak az érzelmi állapotunkra (én azt feltételezem, hogy javítják azt). Ezen felül azt is fel szeretném tární, hogy ennek köszönhetően a lovassportra mennyit vagyunk képesek és hajlandóak költeni. Ezeket az információkat, a témához hasonló, már meglévő tanulmányokból, cikkekből, könyvekből, továbbá a saját primer kutatásomból szeretném megtudni.

A dolgozatomban három célt tűztem ki:

C1(szekunder): Feltérképezni a lovassporttal járó általános költségeket

Ez egy viszonylag drágának számító sport, ezért érdekelne, hogy az emberek többségére mi jellemző Magyarországon. Megengedhetik-e maguknak (főleg most, hogy ennyire drága lett a hétköznapi élet is), ha igen, akkor inkább csak eljárnak lovagolni lovasiskolába, vagy saját lovat is tartanak. Hol és hogyan tartják a lovukat? Továbbá az is érdekelne, hogy mennyire jellemző a versenyzés és ezt az érdeklődési arányt mennyire befolyásolja a verseny költsége, illetve megtérülési aránya.

C2(kvalitatív): Megtudni, hogy a magyar nemzet lovas nemzetnek számít-e még

A II. világháború után hazánk lóállománya lecsökkent, a prémium kategóriás lovak nagy része sajnos elhagyta az országot, továbbá kiváló szakembereink is inkább külföldön próbáltak szerencsét. A rendszerváltás után is tovább romlott a helyzet. Ennél a célnál az érdekelne, hogy ezen a helyzeten sikerült-e javítani (növekedett-e a lóállomány, az érdeklődés ez után a sport iránt).

C3(kvantitatív): A lovassport befolyása a fogyasztói magatartásra

Harmadik célkitűzésemem keresztül, azt szeretném megtudni, hogy mekkora összegben és milyen jellegű kiadásokat tesznek a ló szerető emberek, ezt mi motiválja és mekkora szerepet játszik benne a környezettudatosság vagy egyéb szociodemográfiai jellemzők.

2. Irodalmi feldolgozás

2. 1. Általános információk az állatokról és a velük való kapcsolat hatásairól:

Az emberre általánosságban jellemző, hogy képes egyes állatfajokkal szociális kapcsolatot kiépíteni. Ezért nevezhető az ember hiperszociálisnak. Ilyen állatok lehetnek a kutyák, macskák, egyéb kisállatok és a lovak is (általában ők vesznek körül minket, szóval a vadállatokat és a haszonállatokat most nem veszem számításba). Az állatokkal többek között azért is lehet igen jó kapcsolatot kialakítani, mert az állatok képesek a feltétlen, pozitív elfogadásra, ítélkezés nélkül, ami nagyon hasznos az érzelmi állapotunkkal kapcsolatban. Emellett az is egy fontos szempont, hogy az állat aranyos legyen, vagy legalább nekünk tetsző, szimpatikus legyen. Viszont, ami sokkal fontosabb az az, hogy tudjunk hozzá kapcsolódni, hiszen akármilyen állatról is van szó nagyon komoly felelősség. Ezért az elköteleződésért cserébe persze rengeteg mindent ad a házikedvenc cserébe. (Fábri, 2021)

Az állatok társasága nagyon sokat tud jelenteni az olyan gyermekeknek, vagy akár felnőtteknek is, akik magányosabbak, vagy szomorú hangulatuk van. Az állattartás számos előnye arra vezethető vissza, hogy ezek a lények társaságot nyújtanak nekünk. Pusztán jelenlétükkel, azzal, hogy ott szuszognak, kaparnak, vakaróznak mellettünk, képesek csökkenteni a magány és az elszigeteltség érzését is. (Sátori, 2006) Számos kutatással igazolták már azt, hogy a háziállatok pozitív hatással vannak azokra a személyekre, akik egyedül élnek (Demjén, 2013) és (HÁZIPATIKA, 2019).

Az állatok segítenek abban is, hogy megtanulják a gyöngédséget és a törődést is, amit először feléjük mutatnak ki sokan a legkönnyebben. Továbbá ez a tevékenység fejleszti az empátia kinyilvánítását másokkal szemben, ami serkenti az emberek közötti interakciót. Kutatások kimutatták, hogy ha az ember kutyát sétáltat az fokozza annak a lehetőségét, hogy ismeretlenekkel szóba elegyedjen. Lehetnek kutyasétáltató barátaink, vagy esetleg olyanok is, akikkel a kutyaiskolában, kutyaparkban ismerkedtünk meg. Ez ugyanúgy jelen van a lovaknál is. Sőt ott talán még nagyobb közösség alakulhat ki, még szorosabb kapcsolatokkal, hiszen a lovak rendszeres törődést igényelnek, és sokkal több tennivaló van körülöttük, mint kisebb barátaink körében.

Továbbá, amikor az ember hazaér munkából, esetleg nyaralásból, akkor nagyon tudnak örülni annak, hogy végre otthon van a gazdájuk. Kutyák esetében ez általában intenzívebb, de a lovaknál is lehet hasonló dolgot tapasztalni (Sheldrake, 2017). Az, ahogyan várnak minket, a közeledésük, hűségük és a feltétel nélküli ragaszkodásuk, mind azt kommunikálja felénk, hogy számítunk valakinek, hogy értékesek és fontosak vagyunk.

A stresszkezelésünkre is nagyon jó hatással vannak. Már önmagában az is sokat segít, hogy simogatjuk egy állat bundáját, pláne, ha azt állatot még ismerjük is. Vizsgálatok kimutatták, hogy ez a tevékenység a vérnyomás és a szívritmus csökkenésével jár. Az érintés, a fizikai kontaktus (főleg a doromboló macskák vannak előnyben) segítenek abban, hogy szorongásunk csökkenjen és hogy meg tudjunk nyugodni. (Demjén, 2013)

Azonkívül, mozgásra készítetnek bennünket. Nem engedik, hogy az egész napunkat bent töltsük a házba, azt meg főleg nem, hogy a kanapén heverjünk. Adnak rá okot, hogy felkeljünk reggelente, mert ha nem kelünk fel időben (ez főleg a benti állatokra jellemző), félő, hogy unatkozni fognak, és ha unatkoznak, akkor bizony elfoglalják magukat, amiért nem lehet őket hibáztatni természetesen. Az állattartás ritmust visz az ember életébe. A kutyák és a lovak meglehetősen mozgásigényesek, így a gazdájukat is fitten tartják (és ezért is kedvelik sokan a macskákat, mert mellettük lehet lustább az ember). Ráadásul, a szabadban töltjük az időnk, ami ugyancsak jó hatással van ránk.

És nem utolsó sorban növelik az önismeretet. Segítségükkel nagyon sokat tanulhatunk önmagunkról és a társas helyzetekben való részvételről. Ebből következik az is, hogy miért a lovasterápiát használják arra, hogy a vezetői készségeket fejlesszék. Bővebben a lovasterápiával a 2.6-ös részben fogok még foglalkozni. A lóval való kapcsolat nagyon sok mindent el tud árulni az egyén kommunikációs készségeiről, önbizalmáról, vagy arról, hogy mennyire tud irányítani másokat. Az is gyakran előfordul, hogy fiatal párok, akik együtt tervezik a jövőjüket közösen vállalnak kutyát, hogy gyakoroljanak a gyermekvállalás előtt. (ELTE, 2021)

Szóval kijelenthető, hogy az állatokkal és a természettel való szorosabb kapcsolat nagyban hozzájárul mind a mentális mind a pszichés egészségünkhöz. Ebből következik az is, hogy szívesen töltjük szabadidőnk a természetben. És ha sok időt töltünk odakint, ráadásul állatok társaságában, akkor ennek következtében megjelennek új fogyasztói szükségletek, amiknek

eleget is kell tenni. Ilyenek az állat etetésével kapcsolatos termékek, pl.: különböző takarmányok, száraz tápok, vödrök, edények stb.

Az úgymond kis „szobájuk” kialakításához és karbantartásához is szükséges beruháznunk. További játékok és egyéb felszerelések beszerzése is szükséges lehet. Ezekre még bővebben kitérek a 2.3.8-as részben.

2.2. Hobbiállat, díszállat, társállat fogalma és a ló ezek közé való besorolása:

A házi kedvencekkel kapcsolatos elvárások igen szubjektívek lehetnek, de legkedveltebbek a szőrös és simogatható állatok, akik kedvesek és lehet róluk gondoskodni, lehet velük foglalkozni (Vass, 2023). Sokan tartanak madarakat is és halakat is, főként akváriumokban. Jópáran tartanak hüllőket, kételtűeket, sőt akár puhatestűeket, őket főként terráriumokban tartják (HáziPatika, 2022). A hobbiállat, a díszállat és a társállat között van azért némi eltérés. A hobbi-, dísz-, és társállat fogalmait Nagy (2020) az alábbiak szerint határozta meg: a hobbiállatokat kedvtelésből tartják, azok érdekes és szórakoztató mivolta miatt; a díszállatoknál már alapkövetelmény, hogy szépek is legyenek, vagyis hozzáadjanak a környezetük összképéhez, látványhoz (példaként lehet említeni itt a színes papagájokat); a társállatok a nevüknek megfelelően valamilyen viszony kialakítására is alkalmasak (kutyák és macskák mellett ide sorolhatóak a lovak is), különösen, hogy felismerik gazdáikat és ragaszkodnak hozzájuk. A társállatok sajátossága még továbbá, hogy kimagasló társas viselkedési és kommunikációs képességekkel rendelkeznek, ami az ember és állat közti partneri kapcsolat létrejöttét segíti.

A lovak jólétére vonatkozó hazai szabályozás alapját a 2011. évi CLVIII. törvény képezi, amely az állatok védelméről és kíméletéről szóló 1998. évi XXVIII. törvényt módosította. A 2011-es változtatások óta Magyarországon a lovakat haszonállatokként vagy társállatokként tarthatjuk nyilván. Ebben a dolgozatban elsősorban a társállatként tartott lovakkal kapcsolatos kérdéseket vizsgálom.

Ezenkívül Nagy (2020) még összegezve említést tett Bálint Xénia pszichológus véleményéről a társállatok kapcsán arra jutott, hogy rajtuk érződik a gazdájuk jelenlétének öröme. Ennek jelentősége, hogy egészen szoros kapcsolatok jöhetnek létre, melyek akár a magányosság és boldogtalanság érzését is oldani tudják. Bizonyos esetekben még az emberek közötti újabb

kapcsolatok létrejöttét is elő tudják segíteni – két társállattartó találkozása esetén adott a közös beszédtema.

Mióta megjelentek a modern gépek és a lovak egyre inkább kiszorultak a kemény mezőgazdasági munkából, bányamunkából, és már a kocsikat sem nekik kell húzniuk. Továbbá a hadseregben és a rendészetben is már csak kis létszámban vesznek részt. Ezeknek köszönhető a társadalomban betöltött szerepük is változásnak indult. Attól függetlenül, hogy már a háborúkban nem hasznosítják őket, még az emberek, akik régen is lóképzéssel foglalkoztak folytatták tovább a munkájukat. És a növekvő érdeklődők miatt szép lassan kialakult a versenysport, kialakultak a különböző szakágak. Innentől kezdve már versenyzéssel is lehetett pénzt keresni és a lovak eladásából is jobban meg lehetett élni, így még értékesebbé váltak. Az olimpiai játékokon pedig, az 1912-es nyári olimpia óta jelen vannak. Jelenleg három lovas szakág formájában jelenik meg: díjlovaglás, lovastusa és a díjugratás.

Ezeknek a hatalmas és folyamatos változásoknak köszönhetően a lovakat egyre jobban kezdték megbecsülni, egyre jobban figyeltek rájuk és ennek köszönhetően hasonló kapcsolat, sőt néha még bensőségebb kapcsolat alakult ki ló és lovasa között, ami eddig főként a kutyaénál és a macskáénál volt jellemző. Régen rosszabb körülmények között éltek a lovak, ma már sokkal jobb helyzetben vannak. Luxusállatnak számítanak, így a tartásukat sem engedhetik meg sokan. És ennek a következménye az is, hogy akinek van az megbecsüli, igazi társállatként kezeli hátságát és igyekszik mindent megadni neki. Miután már a ló nem haszonállatnak, hanem társállatnak számít, így tartásukkal kapcsolatban már támogatásokat sem lehet igényelni, ennek következtében sajnos még drágább lett az alapvető ellátásuk is. (Csonka, 2022)

2.3. Általánosságban a lovakról és a lovaglásról

2.3.1. A lovak világa

A mai ló (Equus) ősei kb. 3 millió évvel ezelőtt Amerikából indultak el és vándoroltak át Európába is, így benépesítve az egész világot. A történelem során az ember a környezetében fellelhető állatok közül a lovat az elsők között házasította. Bár az elején az ősemler csak táplálékként tekintett erre az állatra, a későbbiekben ez megváltozott. Ugyanis hamarosan felfedezte a fizikai teherbíró képességüket: előbb teherhordó hátságként, majd az igavonó erejüket kihasználva fogták be őket a közös munkába. A különböző régészeti leletek szerint

i.e. kb. 4000 évvel ezelőtt vehette kezdetét ez a fajta kapcsolat az emberek és a lovak között (Novotni, 2007). Szekér elé a leletek szerint legelőször az i.e. 1800-750 között, a bronzkor idején fogták a lovakat (szűgyhám kialakulása), míg lovaglásra kb. i.e. 1000 óta használjuk a lovakat (Wipke, 2009). Ezek az állatok kiegészítették az ember erejét, gyorsaságuknak és kitartásuknak köszönhetően lehetővé tették a nagyobb távolságok könnyebb áthidalását. A közlekedésben, a mezőgazdaságban, a vadászatban és a hadászatban sokáig felbecsülhetetlen társaink voltak. Ámde, a lovakkal való versenyzés különbözőbb módjai is szinte egyidősek a lóval való kapcsolatunkkal – pl.: a történelmi dokumentumokból vagy akár filmekből is már ismert az ókori görögök kocsiversenyei, vagy a nomád népek lovas játéakai (Novotni, 2007). A lovaglásnak az emberi testre gyakorolt jótékony hatását viszont csak ennél későbbi korokban kezdték el kutatni, vizsgálni. Bár vannak feljegyzések arról, hogy az ókorban már Hippokratész alkalmazta a lovaglást gyógykezelési céllal, gimnasztikájának részeként (gyaloglás és futás mellett). Ennek a témának az első ilyen tudományos érintése 1904-ben történt, Ottfried Foelster jóvoltából, aki egy orvosgyűlésen beszélt arról, hogy a lóháton történő szenzomotoros kezelés milyen hatékony (Bozori, 2002).

2.3.2 Napjainkban a lovak

Manapság a lovak leginkább szabadidős sporttársaként vannak jelen az életünkben. A közlekedésben, vadászatban, mezőgazdaságban és hadászatban a világ jelentős területén már gépek helyettesítik az erejüket. Viszont, a gyógyításban, segítő, fejlesztő területeken tett szolgálatuk lehetőségei és jelentősége csak most kezd igazán kifejlődni, egyre fontosabbá, egyre megbecsültebbé válni. A vizsgálatok száma fokozatosan növekszik manapság arról, hogy a lovaglás az ember mely élettani folyamataira gyakorol hatást (Ölsböck, 1996). A lovak legjellemzőbb személyiségbeli és viselkedésbeli tulajdonságainak bemutatása nem elhanyagolható ahhoz, hogy az ember és ló között újabban felmerült kapcsolódási pontokat megérthessük.

A lovak etológiaiailag három olyan igazán fontos tulajdonsággal rendelkeznek, amelyeket a jelenkor, eléggé humanizált életterükben is szilárdan megőriztek a mai napig. Ami a következő: a ló legelő állat, csordaállat (társas lény) és menekülő állat. Mint menekülő állat, folyamatos táplálékfelvételt igényel (a nap 24 órájából 16 – 18 órát a természetben legeléssel töltöttek): valamikor csak a fű szolgált táplálékául, amelyből a testméretéhez és testtömegéhez képest viszonyított szükségleteinek megfelelő mennyiséget csak sok munkával, hosszú idő alatt tudta magához venni, egyszerre mindig csak keveset. Ehhez a ló testfelépítése is alkalmazkodott.

Következő jellemzője az, hogy a csordában él. Erre főként a vadonban volt lehetősége, amióta istállózó tartás a leginkább jellemzőbb, azóta ménesi tartásforma kevésbé gyakori. A fiatal és idős lovakat szokás manapság ilyen formában tartani. A lovak mivel társas lények, ezért csak valamilyen másik (hasonlóan menekülő) állat közelében érzik jól magukat. Régen csak így volt esélyük a túlélésre. A ménesben hierarchia uralkodik. A lovaknál matriarchális rendszer van. A ménest általában a legidősebb és legtapasztaltabb kanca vezeti, a csordán belüli rangsort mindenki elfogadja és tiszteletben tartja, mindenki békével viseli saját pozícióját társai között. Az elsődleges kommunikációs csatornájuk a testnyelv, az érintés. E ménesösztönöknek köszönhetően a lovak az embert is olyannak ismerik, akivel kapcsolatot tudnak teremteni. Egyenrangúnak, felettük vagy alattuk valónak fogadnak el minket, szélsőséges esetben esetleg ellenségként tekinthetnek ránk (Wipke, 2009). Végül, de nem utolsó sorban tudomásul kell vennünk azt a tényt, hogy a lovak zsákmányállatok, ösztönlények. Alapvetően nem agresszívek, a veszélytől, ha tehetik, inkább távol tartják magukat. Szélsőséges helyzetben az elsődleges reakciójuk a menekülés. Amennyiben sarokba szorulnak, akkor úgy védekeznek, ahogy tudnak: leginkább rúgással vagy harapással. Lovaglás során azért bakolnak, hogy nemtetszésüket fejezzék ki, vagy levessék a lovasukat (vagy a ragadozót) a hátukról. Viszont a szeretetüket is éppúgy ki tudják fejezni, főként a ménesen belül, figyelnek és vigyáznak egymásra. (Pataky, 2021)

2.3.3 Lovaglás

A lovaglás gyönyörű és látványos sport. Hosszú, több ezer éves múltra tekint vissza. A történelem során kultúrától, illetve korszaktól függően különböző szerepet töltött be. A lovaglás az egy sportág, egyfajta művészet, amely magában foglalja a tág értelemben vett lovakkal végrehajtott munkát. A lovaglásnak a kettő legelterjedtebb stílusa a klasszikus – más néven angol - és a western. A lovakkal nem csak nyeregből kommunikálhatunk, ezt a fajta képzést földi munkának nevezik. (Equishop, 2023)

Három alapjármód létezik: a lépés, az ügetés és a vágta. A lépés egy négyütemű jármód, amelynek nincs lebegő szakasza, és a leglassabbnak tekinthető. Az ügetés a ló „második” jármódja, kétütemű és lebegő fázissal rendelkezik (egy pillanatra a lónak mind a négy lába a levegőben van). A vágta egy háromütemű, majdnem a leggyorsabb jármódja a lónak (a leggyorsabb a galopp – ez is négy ütemű). Vannak olyan lovak, amelyek öt jármódra is képesek,

az alapjármódokon kívül még poroszkálni és töltben is képesek mozogni. Ilyen fajta például az Izlandi póni. Amikor a ló poroszkál, akkor nem a diagonális lábpárral, hanem az azonos oldali lábpáraival ”lép” egyszerre, hasonlóan a teve mozgásához, ami egyébiránt a lovasnak kifejezetten kényelmes. Ez az oka annak is, hogy a középkori dávalovakat tanították poroszkálni. A tipikusan izlandi pónira jellemző tölt egy lépés-lábsorrendű jármód, ami azonban rendkívül gyors. Az ügetéstől eltérően nincs lebegő fázisa. Ez a jármód is nagyon kényelmes a lovas számára. Töltben a súlyterhelés a ló egyik lábáról a másikra megy át, vagyis a lónak egy lába mindig a talajon található. (Brixner, 2012)

A klasszikus lovaglási stílus, más néven angol stílus világszerte népszerű. Lényege a díjlovaglás szabályain alapszik – a lovas helyes ülése és többek között a lovaglásban használatos segítségek megfelelő használata. Az angol lovagláshoz tervezett nyergek könnyűek. A klasszikus stílus lovasának is kötelező viselnie a megfelelő ruházatot, azaz a lovaglónadrágot, lovaglósizmát (vagy chapsét és cipőt), illetve kobakot. Versenyen kötelező a zakó, fehér nadrág és ing viselése. A klasszikus lovaglás olyan szakágakat foglal magában, mint a díjlovaglás, a díjugratás és a lovastusa, amelyek mind olimpiai szakágak. (Zupán, 2020)

A western lovaglási stílus abban különbözik a fent már említett angol stílustól, hogy hogyan és mire képzi a lovas a lovát. A western lovasok hosszú száron lovagolnak, a neck reining szabályai szerint. Ennek feltétele az, hogy nagyon finom segítségeket használva képezzék ki őket. Továbbá, a western lovasok általában egy kézben fogják a szárat. A western lovaglónyergek nagyon kényelmesek (akár több órás lovaglás közben is), mély ülést biztosítanak, viszont sokkal nagyobbak és nehezebbek, mint az angol nyergek. A western lovasok tipikus öltözeke a cowboy – kalap, farmernadrág, cowboycsizma és a sarkantyú. A western versenyek a következő számokból állhatnak: cutting, barrel racing (hordókerülő verseny), trail és reining. (Zölei, 2011) A Nemzetközi Lovas Szövetség (FEI) csak a reininget ismerte el külön, hivatalos szakágként (részt vehettek az eddigi a világbajnokságokon). Bár sajnos ezt már 2021 óta nem tehetik meg, mert a National Reining Horse Association (NRHA) és az FEI nem tudtak megegyezni bizonyos feltételekről, amik a lovak jólétével kapcsolatosak (pl.: hány éves kortól versenyezhetnek a fiatal lovak, továbbá a megengedett gyógyszerekről és a tiltólistás doppingokról sem).

2.3.4. A lovaglás főbb szakágai:

Fogathajtás:

A fogatsport a lovassportok legfiatalabb ága. Ez egy olyan szakág, amelyben a lovak használati értékét, állóképességét, bátorságát, temperamentumát, illetve jellemét tesztelik. A fogathajtó versenyek három versenyszámból állnak: díjhajtás, maratonhajtás és akadályhajtás. A versenyszám első részében a fogatnak egy konkrét, patanyom figurákból álló programot kell végrehajtania lépésben és ügetésben. A B versenyben három vagy öt szakaszból álló pályát kell teljesíteni, amely nem haladja meg a 22 kilométert. Az utolsó verseny a pályán zajlik, ahol szigorúan meghatározott méretű akadályokat helyeznek el. Célja a ló kondíciójának, maratonhajtás utáni rugalmasságának és a hajtó pontosságának felmérése. (Molnár, 2007)

Távlovaglás:

Ebben a szakágban a ló és a lovas állóképessége van próbára téve, hosszú, egy nap alatt 40 km-től akár 160 km-ig terjedő utakkal teszik ezt. Az nyer, aki a legrövidebb idő alatt teszi meg ezt a távot. Ahhoz, hogy a versenyszámot valaki teljesíteni tudja, esetleg meg is nyerje, át kell mennie minden állatorvosi ellenőrzésen, amik a pálya különböző szakaszain vannak felállítva. Két órával azután, hogy a győztes ló áthaladt a célvonalon, az utána egy órán belül végzett többi ló kerül elbírálásra. A bizottság kiválasztja azt a lovat, amelyik a legjobban teljesített a verseny során, a legpihentebb és a legjobb teszteredménnyel rendelkezik. (Liesens, 2016)

Lovastorna (voltizs):

A voltizsálás, avagy a lovastorna nevezhető lóháton végzett művészi gimnasztikaként, hiszen a lovas különböző tornagyakorlatokat és akrobatikus gyakorlatokat végez, miközben futószáron, körben dolgozik (vágat) alatta a ló. Ez egy olyan szakág, amelyet gyakran használnak az ugró, díjlovas és akár lovastusa edzésének a változatossá tételére. A voltizsálásra utaló legrégebbi tárgyi emlékek a görög olimpiai játékok idejéből származnak. Az i.e. 648-tól 444-ig terjedő időben (vagyis a 33. olimpiától a 84. olimpiai játékokig). Továbbá, többször található olyan utalás, amely vagy a felnőttek lóval kapcsolatos gimnasztikáját írja le vagy ábrázolja. (MLSZ) A voltizs versenyeket különböző kategóriákban rendezik: egyéniben, csapatban vagy párban. A lovastornának a kantáron, a kikötőszáron és a futószáron kívül van még néhány különleges, szakágspecifikus felszerelése: a voltizs heveder és a voltizs alátét. A

résztevők meghatározott programokat hajtanak végre, amelyekben a gyakorlatok abszolválása csak a lovasok képességeitől függenek. A bírók az előadás elbírálása során figyelembe veszik a koreográfiát, a kompozíció nehézségeit, a bemutatott összeteljesítményt, illetve a feladat végrehajtásának a művésziességét is. Hazánkban Kaposváron – Pannon Lovasakadémia – és Budapesten – Nemzeti Lovarda – rendeznek ilyen nemzetközi versenyeket, többek között Európa-bajnokságot is. (Pasaréti Honvéd Lovarda)

Western Reining:

A western lovas szakágak közül ez a legismertebb, ami a ló jó kiképzésén és a lovas megfelelő kommunikációján alapul. Ez a versenyszám abból áll, hogy a páros technikailag lehető legjobban lovagolja le az egyik sémát, ez az ún. reining pattern. Különböző sorrendben lévő elemekből állnak, mint például: a spin, rundown, sliding stop, tolatás, roll back, hesitate. (Kreinberg, 2006)

Lovasíjászat:

Ez egy viszonylag fiatal lovasszakág, de annál nagyobb történelmi múlttal rendelkezik. A lovasíjászat kialakulása az ázsiai sztyeppék lovasnomád népeihez köthető. Legismertebb alkalmazói a szkíták, a hunok, a szarmaták, a bolgárok, a magyarok, a kunok, a törökök, a mongolok és a pártusok. (Kelemen, 2010) A lovasíjászat sportként való újrateremtése főként Kassai Lajos nevéhez fűződik. Ez egy harcművészet. Speciális nyeret használnak hozzá és visszacsapó íjat. (Kassai, 2018) A Nemzetközi Lovasíjász Szövetség négy nagy versenysorozatot tart nyilván: Európa-bajnokság (kétévente), Európai Grand Prix, Nemzetközi Grand Prix és a Világbajnokság (4 évente). Az első világbajnokságot 2018-ban rendezték Magyarországon, Pomázon. Továbbá, Magyarországon már indult kezdeményezés annak érdekében, hogy olimpiai sportág legyen. (Kelemen, 2005)

2.3.5. Olimpiai szakágak:

Díjlovaglás:

Ez egy olimpiai lovas versenyszám, amelyet a Nemzetközi Lovas Szövetség (FEI) támogat. Sokan ezt a szakágat a lovassportok királynőjének nevezik. A díjlovas versenyeken egyéni vagy előre meghatározott elemeket hajtanak végre egy négyszögben (20x40 m, vagy 20x60 m). A

program során a páros különböző nehézségű feladatokat mutat be, a versenyszám típusának megfelelően, aláfestő zenére. A díjlovagló versenyek során a lovak engedelmességére és képzettségi szintjére kíváncsiak. A bírák minden egyes gyakorlati elemet 1-től 10-ig terjedő skálán értékelnek. A páros végső pontszámát százalékban adják meg. (Klimke&Klimke, 1999)

1. ábra: Jessica von Bredow-Werndl és TSF Dalera BB, Olimpia 2024 (Magyar, 2024)

Díjugratás:

A díjugratás talán a világ egyik legkedveltebb sportága. A díjugrató versenyszámokat alapvetően kettő nagyobb csoportra lehet osztani: vannak a stílusversenyek (kezdő lovas-, ifjúsági és lovak korosztályos stílusversenye) az időre történő versenyek (hibaidős, kétfázisos, ideális időmegközelítés stb..). Van szabadtéri szezon (a pálya minimum mérete 4000m²) és fedeles szezon (a pálya minimum mérete 1200m²). Általában 8-13 db számozott, verhető ugrás található díjugrató versenypályán. Hibapontnak számít a versenyben a pályatévesztés, a rúd leverése, az ellenszegülés és az időtúllépés. Magyarország első és egyetlen lovas olimpiai érmét (bronz) Platthy József szerezte az 1936-os berlini olimpián Sellő nyergében. (Némethy, 2002)

2. ábra: Richard Vogel és United Touch S, Olimpia 2024 (WoSJ, 2024)

Lovastusa (Military):

A lovastusa is az olimpiai szakágak közé tartozik, amelyet gyakran a fent említettek közül a legextrémebbnek tartanak. A verseny során a párosnak mindhárom szakterülethez kapcsolódó tudását be kell mutatnia. A háromnapos verseny során különböző szakágakban kell versenyeznie a lovasnak. Az első nap van a díjlovaglás. A második nap van a terep, itt a verseny nehézségének megfelelően rövidebb vagy hosszabb távokat kell megtenni és rögzített terepakadályokat kell megugratni, vízen átkelni. Mindezt egy megadott időn belül kell teljesíteni. A harmadik, egyben utolsó napon pedig a díjugratás van. A lovastusa a legkomolyabb kihívást jelenti a lovassportok között, hiszen igen magas szintű sokoldalúságot követel ló és lovas részéről egyaránt. A sportág eredetileg a katonasághoz kötődik, a kiképzés és a versenyek során a lovak alapvető képességeit mérték fel: az engedelmességet, a kitartást és az ugróképességet, ezekre mind szüksége volt a katonalovaknak. (Endrődy, 1998)

3. ábra: Laura Collett és London 52, Olimpia 2024 (Spickard, 2024)

2.3.6. Iskolalovaglás

Magyarországon manapság egyre több helyen lehet elkezdni tanulni a lovakról, a lovaglás alapjairól. Kezdő lovasként fontos, hogy megismerkedjünk a már fentebb említett alapjármódokkal, a lovak viselkedésével kapcsolatos tudnivalókkal, továbbá azzal, hogy hogyan biztosítsunk nekik megfelelő életkörülményeket. Ezek megtanulására, jó lehetőséget biztosít a lovasiskola. Egyrészt a szülők és a gyermekek számára is biztonságérzetet tud

nyújtani, ha egy szakember felügyeli a tanulási folyamatot, másrészt az iskolalovakon történő lovaglás elsajátítása kevésbé megterhelő anyagilag, mint egy saját ló, ezért több embernek biztosít erre lehetőséget. Továbbá, egy saját ló iránt felelősséggel is tartozunk, rendszeres mozgásra van szüksége és az egészségi állapotát is folyamatosan figyelemmel kell kísérni.

Az iskolalovardában a lovaglás elsajátítását a kezdő lovasok először futószáron kezdik. Itt egy tanóra általában fél óra hosszúságú. Ezeknek az óráknak a keretein belül kialakítják a lovasülésüket és megtanulják az alapjármódok helyes lovaglását.

A következő lépés az, amikor már a lovas szabadon lovagolhat a pálya területén belül. Itt a ló önálló irányítását tanulja meg, majd pedig különböző lovardai figurákat sajátíthat el. Ezek az órák lehetnek osztálylovaglás keretein belül, vagy akár egyéni edzés is lehet.

Amikor már a lovasnak biztos ülése van mind a három jármódban és lovát is tudja már irányítani, akkor kimehet az első tereplovaglásra és elkezdheti a szakágakkal való ismerkedést. (Müseler, 2000)

2.3.7 Mikortól érdemes lovat tartani?

Röviden összefoglalva én úgy gondolom, hogy akkor érdemes lótartóvá válni, ha már a ló alapvető szükségleteit el tudjuk látni (etetés, megfelelő tartási körülmények), továbbá, biztonságosan (önmagunkra és a lóra nézve is) tudjuk kezelni földről (vezethető, pucolható). Ha nem szeretnénk lovagolni és tudjuk biztosítani a lónak a napi mozgásigényét kielégítő mező méretét, akkor nem szükséges lovagló tudás, viszont, ha lovagolni is szeretnénk, akkor azért érdemes már a három alapjármódban stabilan ülni a nyeregben és csak azután lovat vásárolni. Persze mindig voltak és lesznek is kivételek, de azért ajánlatos ezt a sémát követni. (Linnington-Payne, 2007)

2.3.8 A lovakkal járó alapvető kiadások:

Elsősorban a saját gondolataim és tapasztalataim, valamint a Horze, Imagine, Equishop és a Krämer lovasboltok termék- és árlistái alapján írtam meg ezt a részt, mivel ezzel a témával foglalkozó irodalmat nem találtam. Emellett a kérdőívben az interjúk során és a fókuszcsoportban is tettem fel ezzel kapcsolatos kérdéseket.

Ha valaki úgy gondolja, hogy saját lovat szeretne venni és meg van hozzá mindene (szükséges anyagi háttér, tudás és szabadidő), akkor a lóra szánt összegén kívül, egyéb alapvető kiadások is szükségesek. Vannak olyan kiadások, ahol, ha jól megválasztjuk, hogy hol vesszük meg, akkor sokáig kitarthatnak (5-10 évig, vagy akár tovább is). Ilyen lehet a nyereg, kantár, heveder a lábvédők, zablák, kengyelek, takarók (főként akkor van erre szükség, ha meg van nyírva a ló) és esetleg ezeknek a tartására szolgáló szekrény, bár erre nem minden esetben van szükség. Továbbá, az sem rossz dolog, ha az embernek van lószállítója, ha versenyre jár akkor egy saját "futó" sokat tud segíteni a költségek csökkentésében. Vannak olyan felszerelések, amik sokáig bírják, viszont közel sem annyi ideig, mint az előbb említett eszközök. Ezek közé tartozhat a nyeregalátét, fülvédő a takaró is, ha az adott ló szereti tönkretenni, kengyelszíz és a lovaglószár. Általában havi kiadások közé tartozik a patkoló kovács, a különféle tápoktáplálékkiegészítők vásárlása, edzői és bértartási díjak kifizetése (ha valakinek erre szüksége van). Ezenkívül minden lónak rendelkeznie kell egy lóútlevéllel és ebben vezetni kell a lónak az évente kétszeri oltását és az éves vérvételi adatait. Ez azért is fontos, mert ha esetleg a ló klinikai ellátásra szorulna, ezek nélkül nem engedhetik be.

Mindemellett, a lovasnak is van szüksége néhány elengedhetetlen felszerelésre. A lovassportok iránt elhivatottak számára érdemes beruházni saját lovagló csizmába (vagy chapse-be és cipőbe), kobakba, lovagló nadrágba és zokniba. Ezenkívül érdemes a lovardába olyan ruhákat hordani, amit nem féltünk annyira, illetve, amiket később nem szeretnénk munkába, iskolába vagy egyéb olyan helyre felvenni, ahol a tiszta, összeszedett megjelenés fontos.

Akik lovasiskolába járnak lovagolni, nekik nem kell a ló felszereléseivel foglalkozniuk. Elegendő csak saját magukat felruházniuk. Továbbá, sok esetben a félbértartóknak sem kell (azoknak, akik nem a ló tulajdonosai csak bérlik). Akik viszont egyedül bérelnek valakitől egy lovat, nekik hasonló alap költségeik vannak, mint akiknek saját lova van (+a ló bérleti díja).

Ezenfelül lehet még szponzora is az embernek. Bár ez általában azoknak a lovasoknak adatik meg, akik már valami nagyobb eredményt tettek le az asztalra, vagyis ők már régen túl vannak az alap beruházásokon, de ide lehet sorolni még akár a szülői támogatást is. A szponzor adhat nekünk lovat, akivel versenyezhetünk, vagy termékeket etetési, vagy akár viselési célzattal.

Ezek az alapvető dolgokon kívül persze sokkal több pénzt el lehet költeni a lovakra, de igazából a jó tartási körülményeken kívül (egészséges és fitt marad a ló), a mozgási igényének a biztosításán és a jó bánásmódon kívül nagyon másra nincs szüksége a lónak. (Löbbling, 2003), (Linington-Payne, 2007)

2.4. Lovas turizmus

A magyar nép lószerelete évezredek, a világ is összekapcsolja a magyarokat a lóval, mindenki tudja, hogy a könnyűlovassági harcmódor, a huszárság Magyarországon alakult ki. Ahogyan a finneknek négyszáz szavuk van a hó fehér színére, úgy nekünk háromszáz a lószínekre. Ilyenek például a szeplős szürke, zsufa fakó, szén – vagy májsárga, meggy pej, zöld láb, kesely.

A magyarországi lovas turizmus története a második világháború után kezdődött el, előtte a lovat a mezőgazdaságban, hadászati célokra, közlekedésre, társ – és haszonállatként használták. Európában 1945 után a klasszikus lovasiskolák a polgári hagyományok szellemében funkcionáltak, nálunk éppen emiatt – mivel úri passzióknak számított – nem működtek. A lovassport viszont szárnyalt, a szocializmus idején a kiemelt klubok sokszor jobb anyagi helyzetben voltak, mint most.

A hetvenes években magánember nem tarthatott lovat. A gyerekeket sem lehetett csak úgy lovagolni tanítani. Az országban csak néhány helyen volt lovasiskola, például Visegrádon, Pomázon, Pápán és Nyíregyházán.

A magyar huszárhagyományok alapján oktató katonatisztek rendkívül képzettek voltak. Egy szűk réteg speciális képzést, equitációt is kapott. Azok az örkénytábori lovasiskolában képzett magyar huszártisztek, akik elhagyták az országot, alapozták meg a ma legeredményesebbnek tartott nemzetek lovassportját. Viszont az itthon maradók sem adták fel azt, amit megtanultak.

A túrák másik értéke, hogy Magyarország nagyon jól lovagolható, kevés a kerítés és gyönyörű a táj. Akkoriban hat-hétszáz márkába került egy hét, ezért a rendszerváltásig kizárólag külföldiek jártak tereplovaglásra. A magyarok többsége nem tudott lovagolni és nem tudta volna megfizetni sem ezeket a túrákat.

Aztán később a rendszerváltás után, a 2000-es évek elején elindult életszínvonal-emelkedés hazánkban, ami lehetővé tette a szabadidő kulturált eltöltésének az igényét. Az aszfalt és beton közé szorított ember egyre jobban vágyik a zöldbe, a természet közelségére. Ezt a célt szolgálja például a lovaglás is, amely az egyik legszebb, szívet-lelket felüdítő terepsport. Az aktív pihenésnek ez a formája abban különbözik döntően a többi sportágtól, hogy eszköze egyben sporttársa is, élő, önálló gondolatokkal rendelkező élőlény.

A lovasturizmus mindenekelőtt gazdasági tevékenység, önálló szakma, megélhetési forrás. Áttekintve a szolgáltatások körét, a lovardai tevékenységeket két csoportra oszthatjuk. Az egyik, amikor a vendég passzív nézője a programnak, a másik, ahol aktívan részt vesz benne. Viszont gyakori a kettő kombinációja is.

A passzív részvétel esetében a lovasbemutatók, méneslátogatók stb. közönsége bármely korosztályból korlátozás nélkül verbuválható. Ezzel szemben a lovasiskolák vendégköre elsősorban a lovastudással rendelkezők köréből kerül ki, akik persze más szolgáltatást is igénybe vehetnek. (Györffy – Villám, 2001)

2.5 A lovassport társadalmi elfogadottsága

Nemzetközi viták és beszélgetések szóltak a lovassportok jövőjéről az elmúlt két évben és a legtöbbet emlegetett eleme - e témának a sport társadalmi elfogadottsága és a sport megítélése volt. Ebben az évben, pedig talán még fontosabb ez a kérdéskör, ugyanis 2024 az Olimpia éve. A Social License to Operate (tükörfordításban: társadalmi működési engedély, SLO) kifejezést először 1997-ben a bányavállalatok projektjeinek megkezdéséhez szükséges jogi engedélyek metaforájaként használták. Ezalatt a vállalatok tevékenységeivel leginkább érintett és érdekelt felek toleranciáját, elfogadását vagy a jóváhagyását értették. Az érintettek azok, akik képesek befolyásolni egy projektet (létszámtól függetlenül). Ilyenek lehetnek a helyi lakosok, véleményformálók, szervezett csoportok (pl.: politikai pártok és civil szervezetek) és állami szereplők. Ezt a koncepciót később pedig átvették más ágazatokban is, például a mezőgazdaságban, az infrastruktúrában, az energetikában, a turizmusban és mint jelenleg tapasztaljuk, a sportban is. (Heleski, 2023)

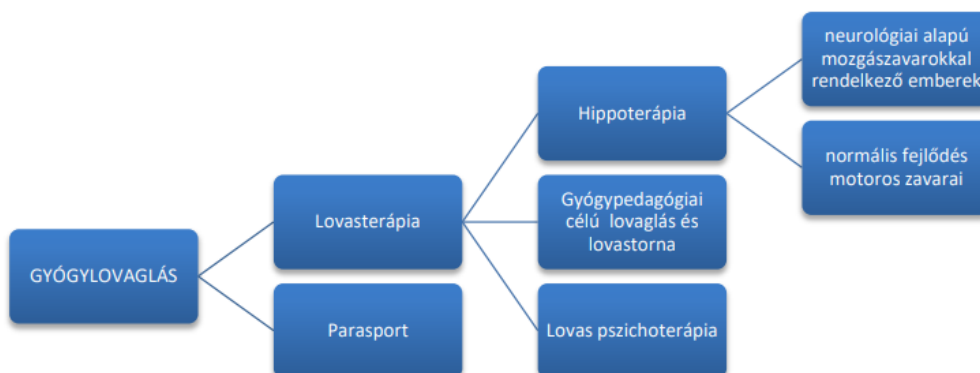
Az érintettek jelentőségével kapcsolatban Heleski (2023) azt is kifejtette, hogy a világ változása, illetve különösen a folyamatos ellenőrzés – a közösségi média és az online sajtó felületein egyaránt – következtében a helytelen magatartásra már elfogadhatatlan a szokásjog magyarázata. Ez pedig különösen a lovas ágazat számára jelenthet kihívást, ahol a közvélemény, valamint a lovassportban érintett emberek jelentős részét kell arról meggyőzni, hogy a lovas ágazat egésze a lovak jólétét tekinti elsődleges céljának.

Összességében arról van szó, hogy van-e létjogosultsága a ló-és lovassportnak a mai társadalmunkban, a társadalom helyénvalónak tartja -e azt, hogy lovakkal dolgozunk, illetve ahogy a lovakkal dolgozunk. Az SLO meghatározása azért, nem túlságosan egyszerű, viszont nyilvános/társadalmi elfogadást jelent, íratlan hozzájárulást (azaz „engedélyt”) ad egy szervezetnek vagy tevékenységnek. A társadalmi elfogadottság szertefoszlása látványos és tragikus változásokat eredményezhet komplett ágazatokra nézve – ahogyan tapasztalhattuk ezt az öttusa esetében is- ezért igyekeznünk kell az egyetértés fenntartásában. (Riderline, 2024)

2.6. Lovasterápia

Napjainkban egyre nagyobb népszerűségnek örvendenek az állatok segítségével végzett terápiák. Manapság a leginkább közismert társ az ilyen tevékenységek közben a ló és a kutya, ugyanakkor már alkalmaznak delfineket, nyulakat és alpakkákat is erre a célra. Az állatoknak az emberekre gyakorolt pozitív hatását a mindennapjainkban is tapasztalhatjuk, hiszen a háziállatok évszázadok óta az emberekkel élnek. Ezeket a jótékony következményeket először Boris M. Levison pszichiáter kezdte el vizsgálni az 1960-as években.

A lovasterápia sok olyan lehetőséget biztosít a lovasok számára, amelyeket a földről nem, vagy csak nehézkesen valósíthatunk meg. Az ilyen kezelésekhez kiemelten fontos a megfelelő társ, az optimális ló kiválasztása és a folyamatos képzése is. Nem minden ló alkalmas erre a fajta munkára, ezért figyelembe kell vennünk a különböző adottságaikat: a méretük, a koruk, a vérmérsékletük, a nemük, a mozgásuk és a munkakedvük mind fontos szempont a kiválasztásuk során. Továbbá, a terápiához nem csak a megfelelő állatra van szükség, de a szakembernek is alkalmasnak kell lennie erre a feladatra.

4. ábra A Magyarországon megvalósuló gyógylovaglás 2 szakága és a lovasterápia 3 területe (Koltai, Devosa, Tiszai)

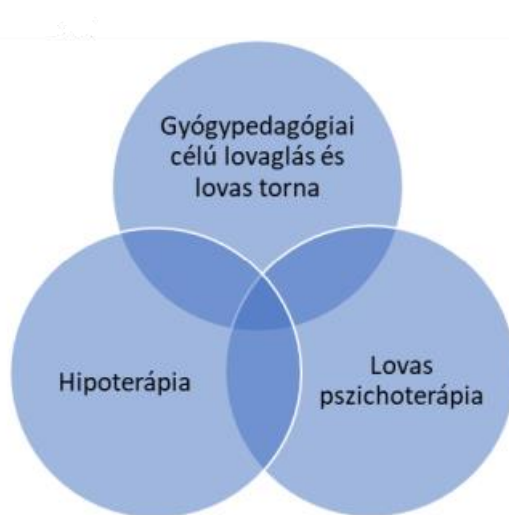
Az 4. ábrán látható a lovasterápia főbb ágai:

A **hippoterápia** orvosi ajánlás alapján történik, gyógytorna alapú kezelés, melynek során a lépés jármódban közlekedő ló mozgásimpulzusait használják fel a lovas fejlesztésének céljából. Ezt a terápiát a neurológiai zavarokkal küzdő embereknél alkalmazzák leginkább. Két csoportja van: az egyik csoportba a normális motoros fejlődési zavarokkal küzdők tartoznak, a másik csoportja a lóháton végzett gyógytorna, melyet a már kifejlődött agy károsodása esetén szoktak

alkalmazni. Ezt a tevékenységet hippoterapeuta végzettségű gyógytornász vagy szomatopedagógus végezheti.

Gyógypedagógiai lovaglás és lovastorna. Ez egy olyan foglalkozás, amelynek fejlesztő és nevelő célja van, lehet csoportos vagy akár egyéni is, melyet lovasterapeuta végzettségű gyógypedagógus vezethet. Itt gyakran előfordul, hogy mindhárom jármódot használják, továbbá különböző játékokat és eszközöket is bevonnak a kliensek képzésébe, sőt az egyszerűbb lovastorna elemeket is bevonják, terápiás céltól függően. Ez a fajta terápia számos olyan elemet tartalmaz, amelyek segítségével a lovasok komplexen képezhetőek és ebben a folyamatban a ló nem eszköz, hanem egy aktív társ.

Lovas pszichoterápia során az egyes pszichés betegségek kiegészítő kezelése a cél. A Terápia alatt a pszichológus lovasterapeuta a ló személyiségét és a lóval való foglalkozás pszichés hatásait használja fel a páciense javulásának érdekében. Ennek a lovasterápiának az alkalmazása közben az ember és az állat közti lehetséges kapcsolat adja meg a gyógyítás alapját, mivel az ilyen kezelések alkalmával a beteg újra megérezheti azt, hogy feltétel nélkül elfogadják őt, továbbá, hogy szükség van rá. (Koltai, Devosa, & Tiszai, 2020)

5. ábra A lovasterápia 3 területének részmetszeti rajza [(Wipke, 2012).]

Ezek a foglalkozások nem csupán a lovaglásból állnak, ugyanis szerves részük az is, hogy megismertessék a lovasokkal a lovak körüli teendőket és be is vonják őket megfelelő mértékig. Ezek a munkafolyamatoknak a végzése közben is mélyül a ló és lovas közötti kapcsolat, illetőleg a lovasok megtanulnak gondoskodni egy másik élőlényről, így megtapasztalhatják újra

azt, hogy fontosak és szükség van rájuk. Továbbá, mivel a lovak rendet, tisztaságot és fegyelmet igényelnek, ezzel segítenek az embereknek a szabályok követésében és betartásában. (Wipke, 2012)

Ebben a részben még úgy gondolom, hogy érdemes megemlíteni azt is, hogy a lovak nagyon sokat tudnak segíteni abban, - főként a gyerekeknél – hogy könnyedebben és jobban tudjanak tanulni. És ez nem csak azokra vonatkozik, akiknek a mindennapok során valamilyen testi-lelki nehézséggel kell küzdenie, hanem a teljesen egészséges gyermekek iskolás mindennapjait is meg tudja könnyíteni, ha lovagolnak. Erről a témáról viszont sajnos csak nagyon kevés kutatás, bejegyzés található jelenleg, de ami van, az mind alátámasztja ezt a tényt. (GYEREKSZOBÁ, 2011)

Lovasterápia hatékonyságát bizonyító kísérlet:

A modern orvoslás az emberi lényt egy bio-, pszicho-, szociális és spirituális egységnek tekinti, és ezzel a szemlélettel egyre gyakrabban lehet találkozni a modern orvoslás területén is. A fent már említett szakirodalmak, illetve még a többi fellelhető, hasonló témát feldolgozó tanulmány is alátámasztja azt, hogy az állatok bevonása hatékonyan alkalmazható számos pszichológiai kórkép esetében, szorongásoldás, stressz csökkentés stb. (Arabi, 2022)

Ebben a kutatásban a szorongásoldás volt a fő téma, ennek a kísérletnek a bemutatásával pedig, azt szeretném demonstrálni, alátámasztani, hogy ezek a foglalkozások tényleg hasznosak. Ehhez Perge Anna és társai kutatását fogom felhasználni, röviden bemutatni.

A kísérletet játékos formában igyekeztek levezetni. A foglalkozások előkészületekor olyan feladatokat állítottak össze, amelyek megfelelőek voltak az olyan gyermekek számára, akiknek valamilyen fizikai, pszichés vagy szociális problémájuk volt. A célja ezeknek a foglalkozásoknak az volt, hogy a stresszel való megküzdés és a feszültségoldás sikeres legyen. Ezekre a foglalkozásokra Sóstófalván került sor, négy héten keresztül, heti egy alkalommal 60-90 perces időtartamban.

A lovas foglalkozásokon eltérő részképességzavarral rendelkező gyerekek vettek részt, különböző korosztályokból, 8 – 17 éves korig. A minta elemszáma viszonylag kicsi volt (n=14). A felmérésüknek kettő iránya volt: a lovas foglalkozások rövidtávú és hosszútávú hatásainak

analizálása. A gyermekek önmagukat tudták elemezni. Az egyik ilyen kérdőív, amit használtak az a Spielberger-féle felnőtt Állapot- és Vonásszorongás Kérdőív mintájára 1973-ban kifejlesztett gyermekváltozat volt. Amikor a hosszútávú hatásokat vizsgálták, akkor ennek a kérdőívnek a vonásszorongással kapcsolatos kérdéseit kellett kétszer kitölteniük a felmérésben résztvevőkben. Először a legelső foglalkozás előtt kellett, majd a negyedik foglalkozás után (1 hónappal később). A rövid távú hatásokat az „Éppen hogyan érzed magad” kérdésekkel mérték fel, ezek a Spielberger-féle Kérdőívnek az állapotszorongással kapcsolatos részeiben voltak. Amit első foglalkozás előtt és után kellett kitöltenie a gyerekeknek.

A rövid távú hatásnál az első foglalkozás utáni állapotukat nézték a gyerekeknek. Az értékelés során minden gyermek pozitívabb visszajelzést adott a lelki állapotáról.

Négy hét eltelte után nézték meg a hosszú távú hatások eredményeit. A gyermekek pozitív irányba fejlődtek, jobban érezték magukat a bőrükben és kevésbé féltek attól, hogy hibázni fognak. A kommunikációt és a szociális interakciót is tudták fejleszteni. Kezdetben csak a lovakról voltak hajlandók beszélni - ami ettől függetlenül nagy szó, mert ezek a gyerekek mind introvertáltak – viszont ahogyan haladtak előre a foglalkozásokkal, úgy kezdtek megnyílni és saját magukról és a problémáikról is hajlandók voltak már beszélni.

A kísérlet konklúziója:

A kiértékelés után az vonható le, hogy a lovak bevonása a szorongás csökkentésére a gyerekeknél biztatónak mutatkozik és az alacsony elemszám ellenére is jól kivehető eredmények születtek. A lovak segítségével könnyebben alakult ki kapcsolat a gyermekek és a fejlesztőpedagógusok között, még akkor is, ha a páciens zárkózottabb volt. Továbbá, azt a feltételezést miszerint a terápiás lovak hatására javul a gyermekek érzelmi állapota, nő az önbecsülésük és optimistábbak lesznek, sikerült alátámasztani. (Perge, Rucska & Kiss-Tóth, 2017)

2.7. Összegzés:

Az előzőekben felsorolt tényezők alapján lehet látni, hogy a lovaknak milyen fontos szerepe van a világunkban, milyen hasznosak és mennyit tudnak nekünk segíteni, még ha ez általában nem is valami feltűnő.

A kutatásom további részében, pedig azt szeretném vizsgálni, hogy az emberek annak tudatában, hogy ennyi mindent kapnak a lovaktól (pl.: versenysportban, szabadidős tevékenységben, érzelmi és fizikai rehabilitáció során, tanulási képességek fejlesztésekor, a mindennapos stressz csökkentésénél, stb.). Vajon hajlandóak-e többet költeni rájuk (pl.: + vitaminok-, táplálékkiegészítők vásárlása, „legjobb” kovács-, nyereg-, kantár biztosítása, masszázs, minél szebb és modernebb helyen való tartás).

Nyilván hálánkat és szeretetünket ezek felé az állatok felé nem csak anyagi javakkal tudjuk kifejezni. Gondoskodásunkat, törődésünket és odafigyelésünket nagyra értékelik (sokszor jóval többre, mint a felesleges pénzköltést), viszont ezeket a tényezőket nehéz mérni, számszerűsíteni.

Szóval a fő kérdés az, hogy annak tudatában, hogy ennyi mindenben segítenek nekünk a lovak, hajlandóak vagyunk-e többet költeni rájuk, hajlandóak vagyunk-e mindent is megadni nekik, esetleg elkényeztetni őket?

3. Anyag és módszertan:

3.1. Kvalitatív kutatás módszertana

Három „különböző kategóriába” tartozó személyt interjúvoltam meg a kutatásom során. Mind a három személyt különböző helyen és időben kérdeztem meg, továbbá korosztályának és ízlésének megfelelő ajándékot igyekeztem adni minden résztvevő számára. Ez a három kategória a következő: Szabadidő kellemes eltöltése, Versenyzés, Edző – szakember.

Továbbá, az interjú és a fókuszcsoport levezetéséhez használt forgatókönyvek a mellékletben megtalálhatóak (Interjúvázlat 10.2. melléklet, Fókuszcsoport kérdései 10.3. melléklet)

3.1.1 Kvalitatív kutatás forrásai

Azokra a szekunder kutatási célkitűzésekre, amelyekre nem találtam kielégítő információt kvalitatív módszerrel szeretnék értékelhető adatokhoz hozzájutni. Ennek az egyik módszere a kutatási interjú ezen belül is a félig strukturált interjú. Azért ezt a módszert választottam, mert egy megadott vezérfonal mentén fel tudok tenni standard kérdéseket, ugyanakkor a nyitott

kérdések lehetőséget adnak a kötetlen beszélgetésekre. A válaszadó a saját tapasztalatait élményeit érzéseit őszintén megfogalmazhatja, különösen akkor, ha sikerül kellemes légkört teremteni az interjú során. A másik ilyen módszer a kutatásomban a fókuszcsoport volt. Ezt a módszert, pedig azért választottam, mert lehetőséget ad a kreativitásra, az alanyok ösztönzőleg hathatnak egymásra, továbbá ez a kutatási forma bátorítja a spontán válaszokat. Ezenkívül ez a módszer még arra is jó, hogy viszonylag nagy mennyiségű információhoz jussunk rövid idő alatt, továbbá költségkímélőbb.

3.1.2 Kvalitatív minta jellemzői

Az interjú és a fókuszcsoport alanyainak kiválasztása során, nem tartottam fontosnak sem a nemet, sem pedig az iskolai végzettséget, illetve az életkort.

Az alap elvárásom az interjú és a fókuszcsoport alanyaival szemben az, hogy legyen valamilyen kapcsolatuk a lovakkal – lovagoljanak, lótartók legyenek, lovas gyermek szülei legyenek, szponzorok legyenek – ennek teljesülnie kell. Továbbá, azt is fontosnak tartom, hogy 18 év felettiek legyenek, ugyanakkor felső korhatárt nem szabtam meg.

Az interjú, illetve a fókuszcsoport alanyainak részletes jellemzése a 10.5. és a 10.6 mellékletekben található. Illetve, a 10.4. mellékletben található az interjú alanyok kategória szerinti részletesebb jellemzése.

Fókuszcsoport

Öt emberrel terveztem a fókuszcsoportos beszélgetésem első részét. Az alanyok a következők voltak: Tifani, Boldizsár, Tamara, Bence, Aletta. Bennük az a közös (1 fő kivételével), hogy versenyeznek. Ők jól ismerik ezt a témát, a mindennapi életük fontos részét képezi, nagyon sok hasznos információt megtudhattam ettől a viszonylag kis létszámú csapattól.

A másik fókuszcsoportom is öt tagú, az alanyok itt a következők voltak: Péter, Margit, Hugó, Renáta, Mátyás. Ők olyan személyek, akiknek van kapcsolata a lovakkal, de inkább a lovassport külső szemlélői közé tartoznak. Azért szerettem volna velük is beszélgetni ezzel a témával összefüggésben, mert úgy gondoltam, hogy hasznos információkat fogok kapni tőlük és talán betekintést is nyerhetek azzal kapcsolatban, hogy a kívülállók hogyan tekintenek erre a sportra.

Interjú

Az interjúk elkészítéséhez kategóriánként két - két ember segítségét kértem. Az első kategóriában Sárát és Andreát kérdeztem meg, a második kategóriában Éva és Anett véleményére voltam kíváncsi, a harmadik kategóriában, pedig Vilmos és Béla segítette kutatásom eredményességét. Elegendő mennyiségű információt kaptam tőlük is.

3.2. A kvantitatív kutatás módszertana

A kérdőívet október elején elkészítettem, majd azt követően csináltam próbalekérdezést 3-4 ember segítségével. Miután készen ítéltam a kérdőívet, elküldtem a célcsoportom résztvevőinek. Az űrlapot kb. 5 napig tettem elérhetővé és ennyi idő alatt 200 ember töltötte ki. Úgy ítéltam meg, hogy nekem ennyi válasz elegendő, így lezártam, hogy mielőbb kezdhessem az értelmezését.

A kérdőívet online küldtem el a lovas ismerőseimnek - főként Messengeren, de volt, hogy az Instagramot is segítségül hívtam – és megkértem őket, hogy ha tudják, ők is küldjék tovább. Azért választottam az online kérdőíves formát, mert úgy gondoltam, hogy így sokkal könnyebben, gyorsabban és hatékonyabban érhetem el célcsoportomat. Továbbá, szerintem a kitöltőim számára is sokkal kényelmesebb így, mert akkor foglalkoznak a kérdőívvel, amikor csak szeretnének, amikor van rá idejük. Három nagyobb részre osztottam az űrlapot. Ez már a pályamunkám elején említett három cél volt. Az első szakaszban a lovassporttal járó általános költségeket szerettem volna feltérképezni. Az ezt követően azt szerettem volna megtudni, hogy a magyar nemzet lovas nemzetnek számít-e. Az utolsó szakaszban, pedig az érdekelt, hogy a lovassportnak milyen befolyása van a fogyasztói magatartásra.

Hipotéziseim:

H1: Arányaiban több lovat tartanak vidéken, mint Pest vármegyében vagy városokban.

Ezt a hipotézist a saját korábbi tapasztalataim alapján állítottam fel. Ugyanis, Magyarországon van sok nagyobb lótenyésztő bázis (pl.: Mezőhegyes, Kisbér, Bábolna) és ezek mind olyan helyen találhatóak, ahol van lehetőség arra, hogy a lovakat több hektáros legelőkön tartsák.

H2: Ha egy lóval az ember szorosabb kapcsolatot alakít ki, akkor hajlandó gyakrabban költeni rá

Ezt a kvalitatív kutatásom eredményeire, illetve a saját korábbi tudásomra alapozom. A megkérdezettek mind azt állították, hogy hajlandóak gyakrabban pénzt költeni a lovaikra (pl.: répa, alma, jutalomfalat, táplálékkiegészítők, lófelszerelések)

H3: Az, hogy az egyén milyen településtípusban lakik, befolyásolja azt, hogy milyen módon tartja a lovát.

Ezt ugyancsak a saját korábbi tudásom és a kvalitatív kutatásaim eredményei alapján állítottam össze. Úgy gondolom, hogy minél nagyobb városban lakik valaki, annál nagyobb lehet az esélye annak, hogy a lovát zártabb helyen tartja.

H4: A versenyzők átlagosan több pénzt költenek el a lovasboltban mint azok, akik nem versenyeznek.

Ennek a hipotézisnek a megalkotásában az első fókuszcsoporthoz alanyai, illetve azok az interjú alanyok segítettek, akik a versenyző kategóriába tartoztak. Ők mind azt mondták, hogy többet járnak lovasboltba, még ha nem is mindig vásárolnak (versenyhelyszínen van lovasbolt általában).

H5: A stressz, feszültség levezetésében nagy szerepe van a lovaknak.

Ezt a hipotézist a kvalitatív kutatásom eredményei, illetve néhány szakirodalmam alapján alkottam meg. Ott általában azt az állítást kaptam, hogy jobb kedvel tértek haza a lovuktól.

4. Eredmények:

4.1. A kvalitatív kutatás eredményei

4.1.1 Interjúk eredményei

A csoportok alanyait aszerint határoztam meg, hogy ők milyen célból lópartók és eszerint lehetnek olyanok, akik a szabadidejüket szeretnék kellemesen eltölteni, vagy versenyezni szándékoznak, vagy edzői tevékenységet végeznek (utóbbi kettő szakértői interjúnak is számít).

Szabadidő kellemes eltöltése kategória:

Ebben a kategóriában részt vevő interjú alanyaimtól kapott információk összefoglalása:

A beszélgető partnereim közül mindketten már fiatal korban találkoztak a lovakkal (óvodás korukban). További közös jellemzőjük az, hogy mindketten lópartók és vettek már részt kisebb versenyeken, viszont annyira nem nyerte el a tetszésüket, így nem kezdtek versenykarrierbe. Ámde, amikor régebben voltak, akkor azt mondták, hogy legalább közepesen megemeli a havi kiadásokat. Sári évente párszor elmegy egy-egy versenyre, szüreti felvonulásra, hagyományörző bemutatóra, viszont itt megvendégelik őket és a kisebb versenyeken, pedig a nevezési díj elenyésző, elmondása szerint. Ezenkívül, igyekeznek heti 4-5 alkalommal kijárni a lovardába, mind a ló miatt, mind pedig a saját maguk szórakozása, mentális egészsége miatt, amit érdekes módon mindketten kihangsúlyoztak, pedig ennyire konkrétan nem kérdeztem rá. Még az is egyezett a nézeteikben, hogy évente egyszer-kétszer el kell menni egy nagyobb bevásárlásra, mert azért, amit gyakran használunk, azok el tudnak kopni ennyi idő alatt (pucolóeszközök, nyeregalátétek), illetve azért eltérő mennyiségben, de mindketten vásárolnak olyan dolgokat, amik talán nem létszükségesek, viszont tetszik nekik, vagy ki akarják próbálni. Továbbá, mivel kapnak tápot és jutalomfalatot is ezek a lovak, így ez egy rendszeres havi kiadás, a patkolással együtt. Kedvenc boltjaik közé tartozik a NagyLovas, Krämer, Epplejack és az Imagine. Mivel nagyon nyitottak az újdonságokra, ezért azt mondták, hogy az újrahasznosított termékektől sem zárkóznának el a jövőben (ló – és lovas felszerelés terén).

Az interjú alanyaim között különbség az, hogy milyen fajtájú lovat tartanak. Az egyikük egy magyar tenyésztésű lovat, egy shagya arab kancát, a másik alany, pedig egy angol telivért. Az előbb említett lovat inkább távlovaglásnál hasznosítják, az utóbbit, pedig galopp versenyeken, ezért egész más a temperamentumuk, így ebből kiindulva a tulajdonosuk is más-más lovat preferál. Talán, ami a legnagyobb eltérés közöttük az az, hogy hol tartják a lovukat. Pest vármegyében tartják őket, viszont Sári a félrideg tartást kedveli (náluk nincs fedeles sem), míg Andi az istállózó tartásmódot részesíti előnyben (fedelessel együtt). A lovak tartása annál költségesebb, minél kényelmesebb az embernek, így, ha van istálló, fedeles, jártatógép, szolárium, annál drágább lesz. Andi kicsit már előrébb tart az életben, mint Sári, így ő többet szokott vásárolni a lovasboltokban és gyakrabban. Ezenkívül, előszeretettel próbál ki új dolgokat pl.: IceVibe, segít a lovaknak a munka utáni regenerálódásban, vagy a sportsérülésekből való felépülésben). Viszont ez most nála is le fog csökkenni, mert megszületett a kisgyermeke, így már kevesebb ideje marad lovas dolgokkal foglalkozni. Emellett, egyedül Sári említette azt, hogy szívesen eljár versenyt nézni. Itthon is szeret kijárni versenyre néha-néha, viszont nagy álma Aachenbe kimenni egyszer. Andi mondta, hogy ő most annyira nem vágyik ilyenekre, azt a társaságot nem szereti, akik ilyen versenyeken vannak, külföld, pedig most messze lenne számára.

Versenyző kategória:

Ebben a kategóriában részt vevő interjú alanyaimtól kapott információk összefoglalása:

Ennek a kategóriának a résztvevői is már kiskorukban kapcsolatba kerültek a lovakkal és azóta is a mindennapjuk szerves részét képezik. Díjugrató versenykarrierjüket komolyabban Pest vármegyében kezdték meg mindketten. Továbbá, az is egy közös jellemzőjüknek mondható, hogy kettő-kettő lovuk van és ezeket a lovakat istállóban tartják. Mindketten azt nyilatkozták még, hogy a versenyzés nagyban megnöveli a havi kiadásokat (legalább 100.000 Ft-tal havonta), két ló esetében, pedig ez a duplája. Lovasboltba egyikük sem jár túl gyakran, mert Éva túlságosan elfoglalt a munkájával és a családjával, Anett, pedig az iskolai tennivalókkal, illetve az ingázással Sződ és Lajosmizse között. De mindketten kedvelik az Equishopot és Quality lovasboltot. Mivel aktívan versenyeznek, ezért táplálékkiegészítőket is adnak a lovaiknak: izületvédőt, magnéziumot, biotint, továbbá különféle tápok, amire éppen szüksége van az adott lónak. Viszont a jutalomfalatot és a répát, almát sem felejtik el. Masszőrt is hívnak

néha a lovaikhoz, de nem túl gyakran, mert nagyon drága tud lenni. Őket is megkérdeztem, hogy mi a véleményük az újrahasznosított ló- és lovas felszerelésekről és azt nyilatkozták, hogyha hasonló minőségűek, mint a lovasboltban kapható egyéb termékek, akkor nem zárkoznak el tőlük. Mindkettőjük nagy álma, hogy egyszer majd Samorinban versenyezhesse, illetve Aachenbe is szívesen kimennének versenyt nézni, vagy esetleg versenyezni is.

Egy lényeges különbségnek mondható az, hogy Anett már 13 évesen elkezdett versenyezni, ráadásul egy előre kiképzett lovon, míg Éva már elmúlt 18 éves, amikor megcsinálta a rajtengedély vizsgát és ugyan volt saját lova neki is, aki ugyancsak ki volt képezve rendesen, de a folytonos lábproblémái miatt nem tudott rajta lovagolni, viszont más emberek lovaival versenyezhetett, de azok nem voltak annyira idomítottak. Eltérésnek mondható még az, hogy habár Anett Pest vármegyében kezdett el lovagolni, most viszont Bács-Kiskun vármegyében tartja a lovait és főként ott is versenyzik. Neki ez azért lényeges, mert abban a vármegyében sokkal kedvezőbbek a lótarással járó költségek. Anett leggyakrabban látogatott versenyhelyszíne a Kecskeméti Airvent Lovasklub, míg Éva legtöbbször a Nemzeti Lovardában versenyzik.

Edző kategória:

Ebben a kategóriában részt vevő interjú alanyaimtól kapott információk összefoglalása:

Közös jellemzőjük, hogy már 40 éve részei ennek a sportágnak és jelenleg is aktívak edzőként. Abban is egyetértettek, hogy aki komolyabban szeretne versenyezni, annak ez nagyban megemeli a kiadásait (legalább +100.000 Ft-tal havonta). Az esetek többségében minden nap kimennek a lovardába. Az is közös lehet bennük, hogy már nem költenek annyi pénzt lovas felszerelésekre. Egyrészt a sok év alatt rengeteg ilyen holmijuk halmozódott fel, másrészt az ő generációjukat nem jellemzi az impulzusvásárlás, így tényleg csak akkor költenek pénzt, ha az nagyon muszáj. Így kedvenc lovasboltjuk sincs, de megemlítették, hogy ismerik a Horze-t, a NagyLovast, az Imaginet és az Equishopot is. Az újrahasznosított ruhát ők nem biztos, hogy kipróbálnák, legalábbis csak emiatt nem vennék meg, ha tetszene nekik a ruha anyaga és az ára, akkor viszont nagyobb eséllyel vennék meg. Külön táplálékiegészítőt nem adnak a lovaknak, de jutalomfalatot, kockacukrot, almát és répát azért néha-néha ők is adnak. Versenyekre csak

úgy szórakozásból már egyikük sem jár, mondták, hogy jártak ők eleget versenyezni fiatal korukban annyi elég volt, akkor mennek ki, amikor tudnak is valamit csinálni. Az istállózó lótartást részesítik mindketten előnyben, mert kényelmesebb és könnyebben tisztán tartható.

Olyan túl sok mindenben nem tért el a véleményük, mivel jó barátok, de azért volt egy lényeges különbség közöttük. Vilmos ló közelben nőtt fel, míg Béla csak tinédzser éveiben került először kapcsolatba velük. Illetve, Vilmos háznál még tart néhány lovat (amivel versenyzik az nem a saját lova és nem otthon tartja), de Bélának már nincs saját lovak, csak a tanítványainak vannak lovai és azokkal foglalkozik.

Az interjúk összesítése után látok némi különbséget és hasonlóságot a három csoportban. Úgy gondolom, hogy leginkább a versenyzők hajlandóak többet költeni a lovukra (lovasboltban felszerelésekre, táplálékkiegészítőkre). Valószínűleg ez amiatt lehet, mert több lovas emberrel találkoznak (a versenyeken), illetve több lovas bolttal is találkoznak (a verseny helyszínekre sokszor 1-2 lovasbolt kitelepül), ami hatással lehet rájuk, egyfajta impulzusvásárlást idézhet elő. A legkevesebbet, pedig az edző kategória résztvevői voltak hajlandóak költeni elmondásuk szerint. Ez következhet abból, hogy már mindenük megvan, amire szükségük lehet a hétköznapiak során és ezeket a dolgokat csak frissíteniük vagy karbantartaniuk kell. Illetve, ennek az oka az is lehet, - mivel nekik nincs okostelefonjuk, a különböző social média alkalmazásokat se használják olyan lelkesen, mint a fiatalok, továbbá, a TV-ben nincsenek lovas termékekkel foglalkozó reklámok - hogy nem hatnak rájuk azok a vásárlásra ösztönző tényezők, mint a többi csoportom résztvevőire.

Abban, viszont mindegyik kategória egységesen egyetértett, hogy a ló és a lovas megfelelő kommunikációja, kapcsolata elengedhetetlen ahhoz, hogy valaki élvezni tudja ezt a sportot, ha pedig versenyzik, akkor pedig sikeres legyen.

4.1.2. Fókuszcsoportos kutatás eredményei

I. Fókuszcsoport

A fókuszcsoportos beszélgetésben összesen 5 + 1 fő vett részt (moderátor).

Annyira ismerem már a kutatásom résztvevőit, hogy ezeket az adatokat nem kellett tőlük egyesével megkérdezgetnem, ezt egyedül is meg tudtam csinálni (első hét kérdés).

A fókuszcsoporthoz során végig mentünk minden kérdésen viszont itt nagyobb átfedések voltak, nagyon sok kérdést megválasztak egyszerre, miközben fejtegették a témákat. Ezért inkább összefoglalva írom ezt le

Mindenki egyet értett abban a fókuszcsoporthoz tagjai közül, hogy gyerekként találkoztak először a lovakkal, akkor megszerették őket és ez a mai napig tart. Az 5 főből négyen már gyerekkorukban elkezdtek lovagolni. Rájuk jellemző még az is, hogy minden nap járnak ki a lovardába, mindenki sportlovat tart (neveik: Elektra, Botond, Nexus, Apolló, Castiano). Istállóban tartja mindenki a lovát, de karámba járnak a lovak, ha tehetik. A bértartás 200e Ft körül van. Tifani mondta: „Ennek ennyi az ára és kész. Ha a versenyekre rendszeresen szeretnék felkészülni, akkor kell fedeles, kinti pálya, akadályok és megfelelő takarmány. Itt (Pest vármegyében) ez ennyibe kerül.” Ezen felül vannak még az egyéb költségek, a verseny és az edzés általában az, ami még drága. A résztvevők közül már senki nem számít kezdő lovasnak. A csoportban a srác az, aki egyedül nem versenyzett, neki nem engedték a szülei, mert az iskolára kellett koncentrálnia, most meg már nem szeretné elkezdni. Abban is egyetértettek, hogyha valaki komolyan szeretne versenyezni, akkor annak nagyban megnöveli ez a havi költségeit. A vásárlás szempontjából a csoport egyik tagja sem idegenkedett sem az online vásárlástól, sem pedig a személyestől. Fontosnak tartották a széles választékot, a fogyasztóbarát áraknak pedig mindenképpen örülnek. Az meg, hogy milyen gyakran vásárolnak, nincs benne semmi rendszeresség, amikor szeretnének valamit, vagy kell valami, akkor szoktak vásárolni menni (meg hát ugye, ha van rá pénzük mondják többen is nevetve). Leggyakrabban kiegészítő takarmányokat és jutalomfalatot szoktak vásárolni, répát, almát. A felsoroltak közül az összes lovasboltot ismerik, és azokat szeretik legjobban, amelyik közel van hozzájuk pl.: Equishop. Abban is egyetértett a csapat, hogy az a ló amelyik versenyzik fontos, hogy kapjon táplálékkiegészítőket, mert nagy igénybevételnek vannak kitéve. Továbbá, abban is egyetértettek, hogy minél jobban szeret valaki egy állatot, valószínűleg azt annál jobban el is kényezteti. A környezettudatossággal meg úgy voltak, hogy fontos. Boldizsár mondta, hogy „Újrahasznosított anyagból készült lovas terméket még nem láttam, csak sima hétköznapi emberi viseletnél találkoztam vele, de azok jók voltak. Ha lenne rá lehetőségem, akkor a lovas dolgoknál is kipróbálnám.”. Továbbá, még azt is kifejtették, hogy ha nem látszik rajta, hogy újrahasznosított, akkor igazából simán, persze, megvennék. De mondták, hogy külön csak olyan termékekre nem vadásznának, amik újrahasznosított anyagokból készülnek, ennyire nem érdekli őket ez a téma.

II. Fókuszcsoporth

A fókuszcsoporthos beszélgetésben összesen 5 + 1 fő vett részt (moderátor).

Nagyon érdekes volt megcsinálni ezt a fókuszcsoporthot, mivel ők annyira nincsenek benne ebben a sportban, néha nem értik a mértéket sem, ezért egész máshogyan látják az egészet. Ennek köszönhetően sok érdekes információt megtudhattam tőlük, amikre nem is gondoltam volna magamtól. Mivel kicsit idősebb generációba tartozik a csoport döntő többsége, ezért kicsit nehezen melegedtek be, de a vége felé belejöttek rendesen. Mátyás sajnos nem tudott ott lenni velünk, ezért online hívásban jelentkezett be, de ez nem nehezítette meg a feladatomat, ő volt talán a legaktívabb. Annyira nem kalandoztak el a kérdésektől a megválaszolás során, szóval kb. 30 perc alatt végeztünk.

Azon, hogy mennyibe kerül egy havi bértartás ára teljes mértékben kiakasztotta őket(a plusz verseny költségeket nem is említettem inkább), nekik még az is nagyon sok (érthető módon), ami Győr – Moson – Sopron vármegyében van, pedig ott fele annyiba kerül.

Az újrahasznosított dolgok annyira nem érdekelték az 56 év feletti csoportba tartozókat, viszont a többiek úgy gondolták, hogy jó ötlet, ha az ára és a minősége elfogadható. Péter azt is mondta, hogy „Eggyel több hülyeség, amit meg akarnak vetetni velünk. Amennyi ruhát én vásárolok, azzal nem bántok senkit, ha nem ”divatolnának” ennyit a fiatalok meg az amerikaiak, akkor nem kellene ezzel foglalkozni”.

Az impulzusvásárlást mindenki egytől -egyig rossznak tartja és úgy gondolják, hogy csak akkor érdemes valamit venni, ha tényleg szükségünk van rá. Azzal viszont teljes mértékben egyetértettek, hogyha valaki kötődik egy állathoz jobban elkényezteteti, több dolgot megvesz neki. Bár a csoport férfi tagjai ezt nehezebben ismerték be. Náluk direkt kérdéseket kellett feltennem, mint például ad-e valamilyen finomságot a szeretett állatnak? Igyekszik-e jobban figyelni az igényeire. Ilyenkor helyeslő válaszokat kaptam, szóval ebből gondolom úgy, hogy ők is jobban elkényeztetik őket.

A táplálékkiegészítőkhez is a fiatalabb generációhoz tartozók tudtak jobban hozzászólni. Mátyás pár éve heti rendszerességgel edzeni jár, Renáta, pedig a vitaminok, táplálékkiegészítők fontosságáról sokat tud az emberek körében, ezért úgy gondolja, hogy a lovaknak is fontos, főleg azoknak, akik keményebb munkában vannak.

A tartásformákkal kapcsolatban az a véleményük, hogy a ridegtartás talán a legmegfelelőbb az állatok számára.

Nagyon lovas programokon, pedig ők sem vesznek részt. A versenyeimre néha ki szoktak látogatni, ha a közelükben van, illetve Ivánban már három éve rendeznek Nemzeti Vágta előfutamokat, arra egy – egy napra mindig kilátogatnak, ha idejük engedi.

Összegezve a két csoport véleményét én úgy gondolom, hogy nagyon sok mindenben hasonlít a véleményük. Egyetértenek abban, hogy nagyon drága ez a sport, főleg a versenysport és meglepő módon a második fókuszcsoportomból többen is feldobták azt az ötletet, hogy lehetne több támogatója ennek a sportnak (pl.: ösztöndíjak, elérhetőbb támogatások, kedvezmények vagy legalább olyan iskola - és munka körülményeket, amik a sportolást jobban lehetővé teszik). Illetve, azt is kiemelték, hogy nagyon elment a pénz irányába a versenysport és ők úgy gondolják, hogy ezeknek a lovaknak "arany életük van" vagy sokszor jobban élnek, mint az emberek, viszont vannak olyan lovak a világ másik végén, akiknek az alapvető szükségleteik is alig vannak biztosítva és ezen a szakadékon változtatni kellene. A sportlovaknak szükséges plusz táplálékiegészítők fontosságában is egyetértett mindkettő csapat. Illetve, a résztvevők többsége igyekszik elkerülni azt, hogy az impulzusvásárlás csapdájába kerüljön.

4.2. A kvantitatív kutatás eredményei

A kérdőívet összesen 200 ember töltötte ki, viszont ezek közül 10-en kiestek a szűrőkérdés során, így az eredményeimet a 190 ember által megadott válaszok alapján tudom kiszámolni. Ezenkívül az eredményeimet az SPSS-ben és a MS Excel-ben elkészített ábrákkal, továbbá a hipotéziseim igazolásával, ill. elvetésével szeretném ismertetni

A kérdőívem kitöltői jellemzően nők voltak (160 fő, a kitöltők 84,2%-a). Ezenkívül, 18-22 éves, általam megadott korcsoportból válaszoltak a legtöbben (108 fő, a kitöltők 56%-a).

Szerettem volna megtudni, hogy a kérdőívem kitöltői közül azok, akik versenyeznek ők mellette mivel foglalkoznak (tanulnak, dolgoznak, vagy esetleg mindkettőt csinálják). Illetve az is érdekelt, hogy ez befolyásolja-e a versenyzők gyakoriságát.

10. Ön versenyzik vagy versenyzett régebben?			
	Nem	Igen	Összesen
Nappali tagozaton tanuló	31	48	79
Esti vagy levelező képzésen tanuló	3	4	7
Dolgozók	35	37	72
Dolgozók és tanuló	7	24	31
Nyugdíjas	1	0	1
Összesen	77	113	190

1. táblázat: A lovassportokban versenyzők foglalkozás szerint (Saját kutatás, 2024)

	Érték	df	Aszimptotikus szignifikancia (kétoldali)
Pearson-féle khi-négyzet próba	7,632 ^a	4	,106

2. táblázat: A lovassportokban versenyzők foglalkozás szerinti Khi² próbája (Saját kutatás, 2024)

Az 1. táblázat alapján úgy gondoltam, hogy inkább azok versenyeznek, akik nappali tagozaton tanulnak. Viszont, miután lefuttattam a Khi-négyzet elemzést, az látható a 2. táblázatban, hogy nincs szignifikáns kapcsolat a két változó között. Ami azt jelenti, hogy valaki versenyzik-e, statisztikailag nem függ össze azzal, hogy tanul, dolgozik, vagy esetleg mindkettőt végzi.

A következő résznél arra voltam kíváncsi, hogy az életkor és aközött, hogy valaki versenyzik van-e bármilyen kapcsolat.

		10. Ön versenyzik vagy versenyzett régebben?		
		Nem	Igen	Összesen
Életkor	18-22	36	72	108
	23-27	9	17	26
	28-32	6	9	15
	33-	26	15	41
Összesen		77	113	190

3. táblázat: A lovassportban versenyzők életkor szerinti táblázata (Saját kutatás, 2024)

	Érték	df	Aszimptotikus szignifikancia (kétoldali)
Pearson-féle khi-négyzet próba	11,608 ^a	3	,009

4. táblázat: A lovassportban versenyzők életkor szerinti Khi² próbája (Saját kutatás, 2024)

A 3. táblázatban az is látható, hogy a legtöbben a kérdőív kitöltői közül a 18-22 éves korosztályba tartoznak. Innen is látszik, hogy azért nekik van még több szabadidejük és valószínűleg a családjuk támogatja őket. Illetve ebben a korban általában még nincs saját családjuk az embernek (ahol családfő), akiről gondoskodnia kellene. Ezt az is alátámasztja, hogy a 4. táblázatban, a Khi-négyzet elemzésre 0,05-nél kisebb értéket kaptam. Ami azt jelenti, hogy aközött, hogy valaki versenyzik-e és milyen életkorban van, statisztikailag összefüggés áll fenn.

A versenyzéssel kapcsolatban még azt is meg lehet figyelni, hogy akik versenyeznek, vagy régebben versenyeztek (a kitöltőim közül), ők túlnyomó többségében úgy gondolják, hogy nem halad jó irányba ez a sport. Ez az 5. táblázatban látható.

10. Ön versenyzik vagy versenyzett régebben?		Nem	Igen	Összesen
14. Ön szerint a lovassport jó irányba halad?	Nem	48	86	134
	Igen	29	27	56
Összesen		77	113	190

5. táblázat: A lovassportban versenyzők véleménye arról, hogy milyen irányba halad a sport (Saját kutatás, 2024)

	Érték	df	Aszimptotikus szignifikancia (kétoldali)
Pearson-féle khi-négyzet próba	4,176 ^a	1	,041

6. táblázat: A lovassportban versenyzők véleménye arról, hogy milyen irányba halad a sport Khi² próbája (Saját kutatás, 2024)

Itt az látható az elemzés után a 6. táblázatban, hogy van szignifikáns kapcsolat a két változó között. Összességében mindkettő csoport úgy tartja, hogy rossz irányba halad, de a versenyzők csoportjában nagyobb arányban gondolják úgy, így, ami azért fontos, mert ők jobban belelátnak. Arra, hogy kifejtsék a véleményüket a válaszadóim, adtam lehetőséget, így most néhányat szeretnék ezek közül felsorolni (majdnem 160 választ kaptam, pedig nem volt kötelező). A legtöbb válasz azzal kapcsolatban érkezett, hogy anyagilag egyre megterhelőbb, illetve, hogy nehéz hiteles edzőt találni. Sokan azt is megemlítették, hogy habár az utóbbi 3 évben az Olimpia miatt a lovassport jelentős mennyiségű pénzbeli támogatást kapott, viszont ez nem megfelelően lett befektetve, ezért nem is profitálhatunk belőle sokat.

A kérdőívemben volt továbbá egy olyan kérdésem is, hogy: Az alábbiakban állításokat láthat arra vonatkozóan, hogy milyen hatással lehet a versenysport az egyénre, kérem jelölje 1-5 között, hogy mennyire ért egyet ezekkel, ahol 1 jelentése az "egyáltalán nem értek egyet", 5 pedig a "teljes mértékben egyetértek". Saját korábbi tapasztalatból úgy gondoltam, hogy a két nem véleménye között lesz eltérés, ezért vizsgáltam a nemek véleményét.

	Darabszám	Átlag	Szórás
Férfi	30	1,50	,731
Nő	160	2,06	,960
Összesen	190	1,97	,948

7. táblázat: A lovassport hatása az egyén önbizalmára (csökkenti) nemek tekintetében (Saját kutatás, 2024)

	Négyzetösszeg	df	Négyzetes átlag	F-érték	Szignifikancia
Csoporton belül	7,817	1	7,817	9,072	0,003
Csoporton kívül	161,994	188	0,862		
Összesen	169,811	189			

8. táblázat: A lovassport hatása az egyén önbizalmára (csökkenti) a nemek tekintetében (Saját kutatás, 2024)

Az eredmények azt mutatják, hogy a legtöbb kérdésnél nincs szignifikáns különbség a csoportok között (női és férfi válaszadóknál), kivéve a „Csökken az önbizalma, önbecsülése” kérdés esetében, ami a 7. táblázatban látható is. Ott ugyanis szignifikancia szint 0,003, ami azt mutatja, hogy van különbség a kategóriák között, ez látható a 8. táblázatban.

A következőkben, arra szerettem volna választ kapni, hogy annak van-e bármi köze ahhoz, hogy az ember milyen körülmények között tartja a lovát, hogy milyen településtípusban lakik. Véleményem szerint van, viszont az, hogy ez mennyire igaz az alábbiakban kiderül.

7. Milyen körülmények között tartja a lovát?							
		Nincs lova	Angol box	Istálló	Rideg	Félrideg	Összesen
Településtípus	Főváros	4	4	16	6	5	35
	Nagyváros	2	4	15	9	5	35
	Kisváros	1	9	17	7	15	49
	Kisebb településtíp.	7	12	17	13	20	69
Összesen		14	29	65	35	45	188

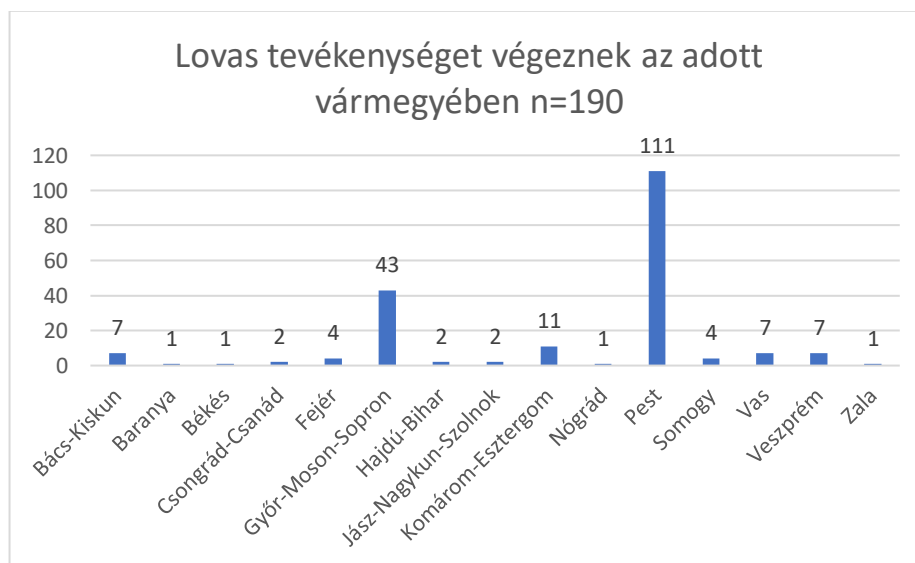
9. táblázat: A lovak tartási körülményei településtípusok szerint (Saját kutatás, 2024)

	Érték	df	Aszimptotikus szignifikancia (kétoldali)
Pearson-féle khi-négyzet próba	14,432 ^a	12	,274

10. táblázat: A lovak tartási körülményei településtípusok szerinti χ^2 elemzése (Saját kutatás, 2024)

A 9. táblázatban látható az, hogy a válaszadóim milyen körülmények között tartják a lovaikat. A statisztikai eredmények alapján észlelhető, hogy nincs szignifikáns különbség aközött, hogy az egyén milyen településtípusban lakik és hogy milyen körülmények között tartja a lovát, amit 10. táblázatban tüntettem fel. Ez talán amiatt lehet, hogy Magyarországon a legkedveltebb tartási forma az istállós tartás, amit azoknál a lovaknál alkalmaznak előszeretettel, akikkel minden nap dolgozni kell. Egyszerűbb őket így tisztábban tartani, kényelmesebb az embernek. A félrideg tartás a második legnépszerűbb. Ez, pedig azért van így szerintem, mert sok helyen tenyésztenek hazánkban lovat. Az ilyen lovak fejlődését, pedig az támogatja legjobban, ha nagy mezőn lehetnek és a félrideg tartás ezt lehetővé teszi és a tulajdonosnak is kényelmesebb, mint a ridegtartás. Ezután még arra voltam kíváncsi, hogy milyen megyékben végeznek lovas tevékenységeket.

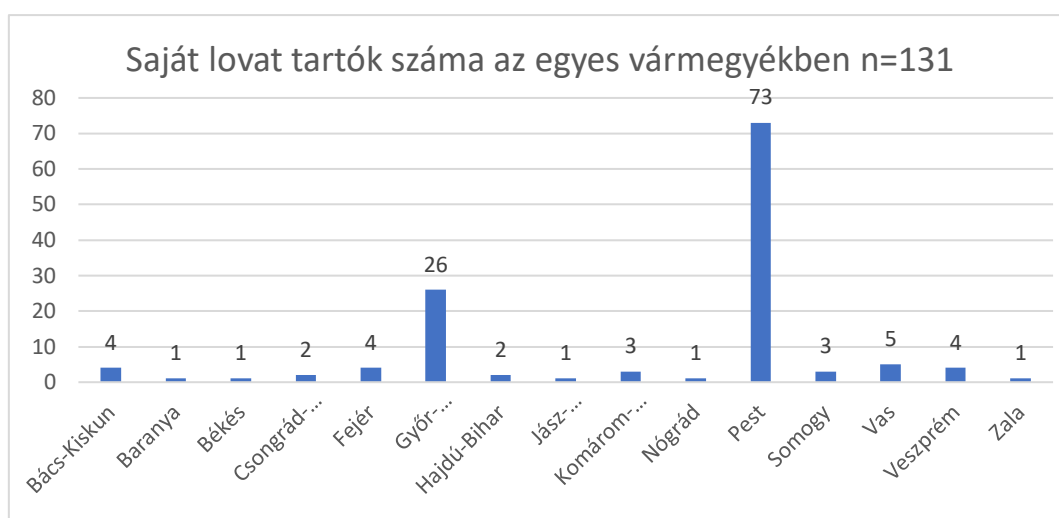
Továbbá, arra is kíváncsi voltam, hogy melyik vármegyében végzi a legtöbb ember lovas tevékenységet. Ennek a z eredménye a kitöltőim körében az 6. ábrán látható.

6. ábra: Lovas tevékenységet végzők száma az adott vármegyében (Saját kutatás, 2024)

Ez alapján az figyelhető meg, hogy a válaszadóim többsége Pest vármegyében végzi a lovas tevékenységeit, ez 111 főt jelent. Győr-Moson-Sopron vármegye követi a második helyen áll, 43 fő végzi itt lovas tevékenységeit. Komárom-Esztergom, pedig 11 fővel áll a harmadik helyen.

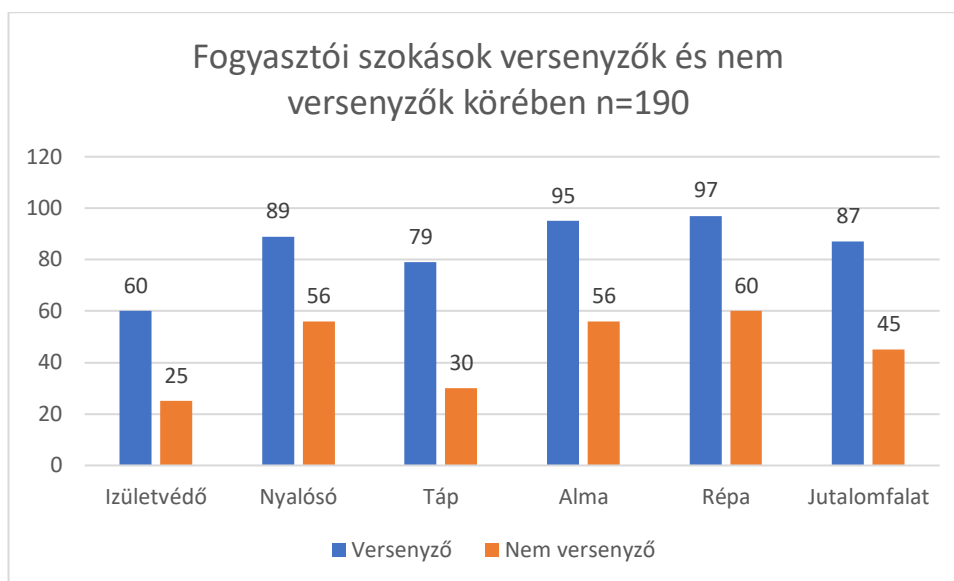
Ezek után még azt is szerettem volna megtudni, hogy azok, akik Pest vármegyében tartják a lovukat, nekik van-e saját lovuk. Az is érdekelt volna ennél a résznél még, hogy mennyi olyan ember van, akinek bértelt vagy félbértartott lova van, de ezekről olyan kevés választ kaptam, hogy nem szolgálhatott volna jelentős eredménnyel, így ezt végül nem néztem meg.

7. ábra: Saját lovat tartók száma az egyes vármegyékben (Saját kutatás, 2024)

A 7. ábrán látható eredmények alapján, azt lehet elmondani, hogy a kérdőív kitöltői közül legtöbben Pest vármegyében tartják a lovaikat (73 fő). Ezt követi Győr-Moson-Sopron vármegye, ahol 26 ember tartja hátaát. A 190 ember közül, 131-en adták azt a választ, hogy van saját lovuk.

A következő részben azt szeretném megnézni, hogy aki versenyzik, az több pénzt költ-e el a lovára (a bértartást, az edzéspénzt és a verseny költségeit most nem veszem figyelembe). Ezalatt értem azt, hogy a különböző táplálékkiegészítőkből többet vesz, gyakrabban jár vásárolni, több lovasboltot ismer, illetve onnan több fajta terméket vásárol. A 8. ábra alapján látható az, hogy a versenyzők több izületvédőt, nyalósót, jutalomfalatot, répát, tápot és almát adnak a lovaiknak, mint azok, akik nem versenyeznek.

8. ábra: Fogyasztói szokások versenyzők és nem versenyzők körében (Saját kutatás, 2024)

A következő kérdésben arra voltam kíváncsi, hogy van-e összefüggés aközött, hogy valaki versenyzik és annak a gyakoriságában, hogy milyen gyakran jár lovasboltba vásárolni. Én úgy gondoltam, hogy van. Ennek eredményei a 11. táblázatban láthatóak.

		10. Ön versenyzik vagy versenyzett régebben?		
		Nem	Igen	Összesen
24. Ön milyen gyakran szokott lovasboltba vásárolni?	Nem járok lovasboltba	11	5	16
	Hetente	4	2	6
	Havonta	8	26	34
	2 havonta	9	30	39
	Ritkábban	45	50	95
Összesen		77	113	190

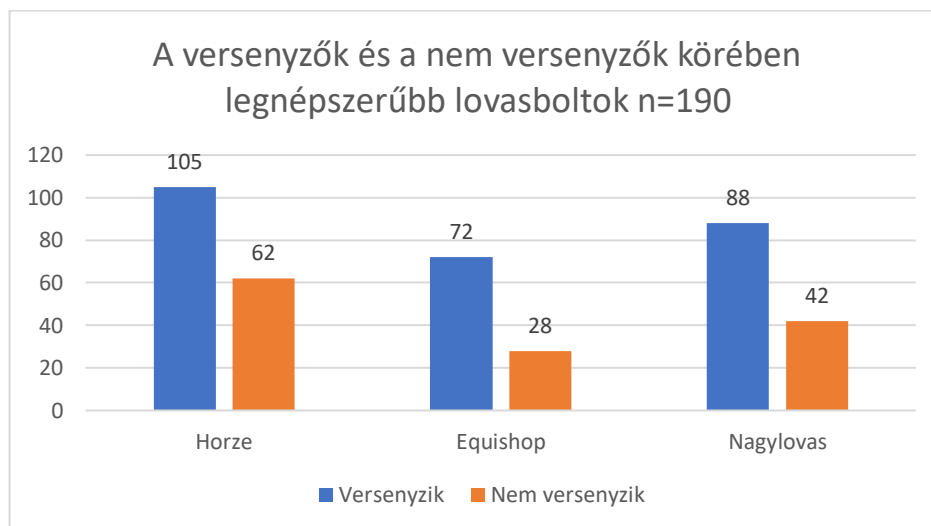
11. táblázat: A versenyzés hatása a vásárlás gyakoriságára (Saját kutatás, 2024)

	Érték	df	Aszimptotikus szignifikancia (kétoldali)
Pearson-féle khi-négyzet próba	17,836 ^a	4	,001

12. táblázat: A versenyzés hatása a vásárlás gyakoriságára táblázat χ^2 elemzése (Saját kutatás, 2024)

Ez alapján ki lehet mondani, hogy a kérdőív kitöltői közül, aki versenyzik, az többet jár lovasboltba, ami várhatóan növeli azt is, hogy többet költenek. Ugyanis, a statisztikai eredmények alapján van szignifikáns kapcsolat a két változó között, ami a 12. táblázatban látható. Ez azt jelenti, hogy a lovasboltokat többségében versenyzők fogják felkeresni, így ezt érdemes nekik minél kényelmesebbé, elérhetőbbé tenni (pl.: a versenyhelyszínre való kitelepüléssel).

A következő kérdésben, arra kerestem válaszokat, hogy akik versenyeznek, ők esetleg a kérdőívben általam felsorolt boltok közül többet ismernek-e, illetve több boltban is vásároltak, mint azok, akik nem versenyeznek. Ennek eredményeit az 9. ábrán szemléltetem.

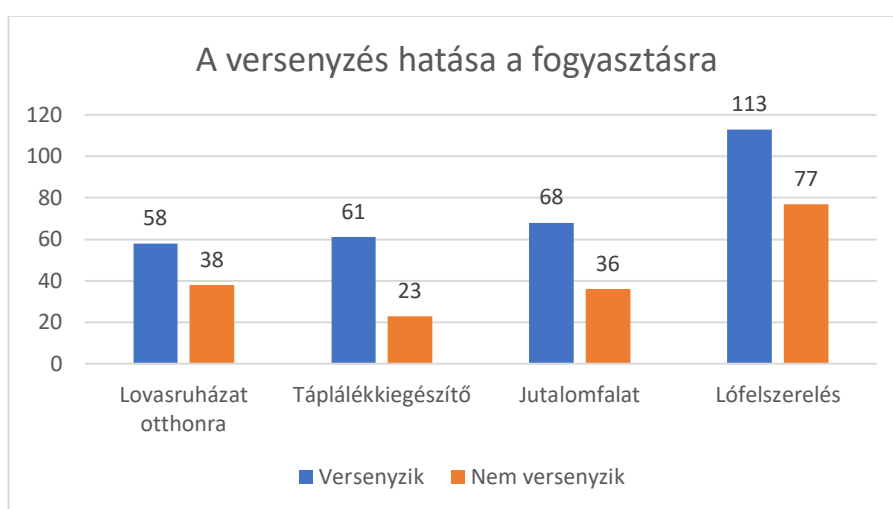

9. ábra: A versenyzők és a nem versenyzők körében legnépszerűbb lovasboltok (Saját kutatás, 2024)

Ezek alapján azt nem tudom megállapítani, hogy több lovas boltot ismernek-e a versenyzők, de a három, a kitöltőim körében legnépszerűbb boltot biztosan többen ismerik a versenyzők

körében. Azt is kimondhatom még, hogy ezek a boltok budapesti székhelyűek és nagyon közel vannak a versenyhelyszínhez (Budapest, Nemzeti Lovarda). Illetve, ezek a boltok gyakran kilátogatnak az előbb említett verseny helyszínére, így lehet, hogy emiatt népszerűbbek a versenyzők körében.

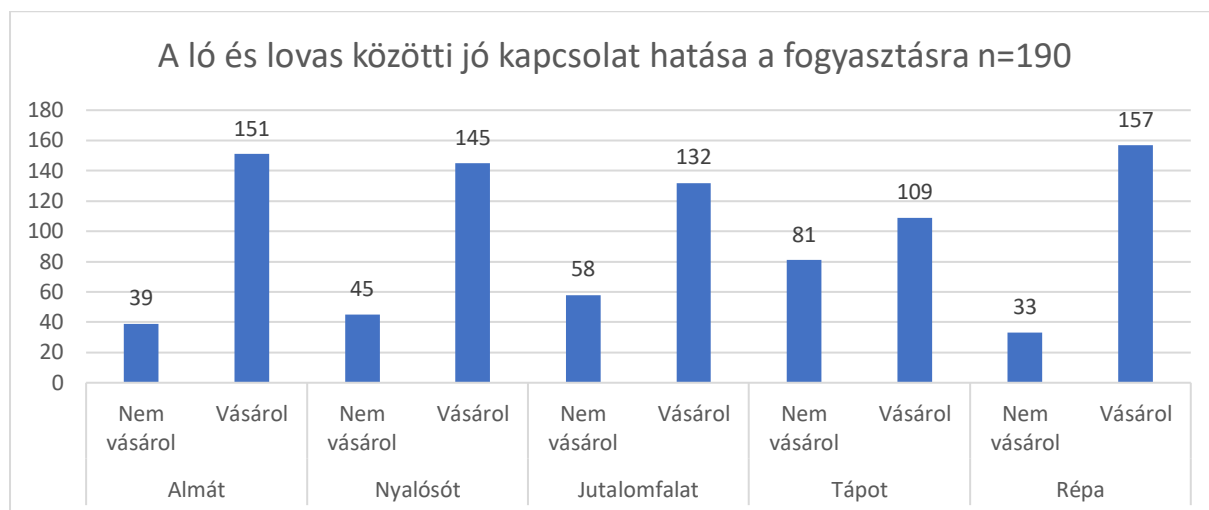
A következő kérdésben, azt szerettem volna megtudni, hogy az befolyásolja-e az egyes termékek fogyasztásának mennyiségét, hogy az illető versenyzik (ápoló eszközök, lovasruházat otthonra, lovasruházat versenyre, lótakaró, táp, táplálékkiegészítő, jutalomfalat, lófelszerelés).

10. ábra: A versenyzés hatása a fogyasztásra

Ezek alapján azt láthatjuk az 10. ábrán, hogy a versenyzők többet fogyasztanak a lófelszerelésekből, a jutalomfalatból, a táplálékkiegészítőkből, illetve az otthonra szánt lovas ruházatból. Ennek valószínűleg az lehet az oka, hogy akik versenyeznek, nekik rendszeresebben kell kijárniuk a lovardába, mint egy hobbi lovasnak. Versenyzőként illik legalább heti 5-ször lovagolni, ebből heti kettő alkalom általában edzővel zajlik (ahol illendő tiszta, szép, illetve nem a legkopottabb ruhában megjeleni, ezzel is megtisztelve az edzőt, a lovat és a sportot). Mivel több időt töltenek el lóháton, mint a hobbi lovasok, így a ló- és lovas felszeréseik is jobban használódnak, amit így gyakrabban kell pótolni. Nekik többet és jobban kell képezniük a lovaikat, hogy a versenyen fennálló stresszhelyzetben is helyt tudjanak állni. Erre, pedig tökéletesen alkalmas az, ha jutalomfalatot adunk nekik pozitív megerősítésként. A táplálékkiegészítőkből is ugyancsak azért lehet szükségük többre, mert nagyobb igénybevételnek vannak kitéve, ezekkel, pedig jobban lehet támogatni a szervezetüket. Szerintem, ezért növeli a versenyzés a fogyasztást.

A kérdőív kitöltőit megkérdeztem, hogy mit gondolnak arról, mennyire fontos az, hogy jó legyen a ló és a lovasa közötti kapcsolat. Egyöntetűen mindenki azt válaszolta, hogy igen. Most, pedig arra voltam kíváncsi, hogy ez vajon mennyire függ össze azzal, hogy mennyi pénzt hajlandóak költeni a lovukra.

11. ábra: A ló és lovas közötti kapcsolat hatása a fogyasztásra (Saját kutatás, 2024)

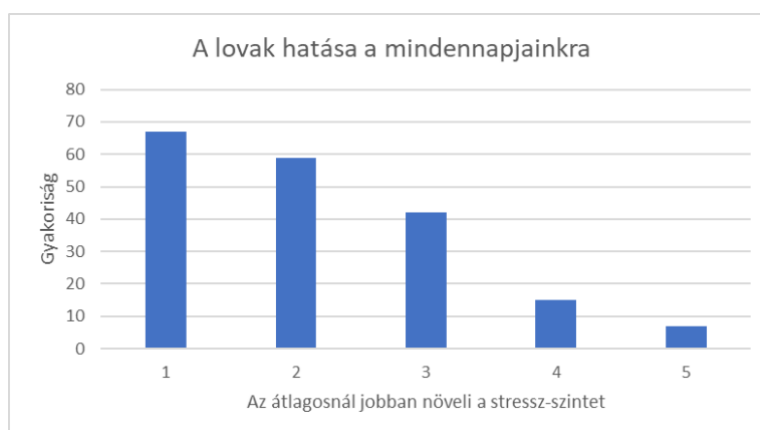
Az 11. ábrán láthatóak azon válaszadók, akik fontosnak tartották a lovakkal való jó kapcsolatot (n=190). Illetve megfigyelhető még az is, hogy általában az olyan termékekre hajlandóak többet költeni, amikkel a lovuknak örömet szerezhetnek, és ez a táplálék. Répából, almából, tápból és jutalomfalatból vásárolnak többet. A nyalósó kicsit talán kilóg a csoportból, mert azt azért annyira nem szereti a lovak többsége, de ettől függetlenül szükséges lehet a szervezetnek. Viszont én úgy gondolom, illetve az adatok is azt mutatják, amiatt mert valaki jobban kötődik a lovához, fontosabbnak tartja vele a jó kapcsolatot, attól még nem fog neki drágább dolgokat venni. Azonkívül, ez azért van, mert a ló általában attól nem lesz boldogabb, hogy kap egy új nyeregátétet, vagy egy új kantárt, hiába sokkal drágább - mint egy láda alma - ettől a lónak nem biztos, hogy jobb lesz. Így, ha valaki jobban a lova kedvében szeretne járni, inkább finomságokkal teheti ezt meg.

Következőként arra voltam kíváncsi, hogy vajon az emberek mit gondolnak arról, hogy a lovak milyen befolyással vannak a közérzetünkre, illetve, hogy csökkentik-e a stresszszintünket. A válaszadók 1-5 között jelölték, hogy mennyire értenek egyet az adott állításokkal, ahol 1

jelentése "egyáltalán nem értek egyet", 5 pedig a "teljes mértékben egyetértek". Úgy vélem, hogy érdekes válaszokat kaptam, ezért szeretném bemutatni ezeket:

12. ábra: A lovak hatása a mindennapjainkra: segít abban, hogy jobban érezzük magunkat? (Saját kutatás, 2024)

13. ábra: A lovak hatása a mindennapjainkra: az átlagosnál jobban növeli a stressz szintet? (Saját kutatás, 2024)

A 12. ábrához tartozó átlag 4,72, ami azt mutatja, hogy a válaszadók túlnyomó többsége szerint a lovak pozitív hatással vannak a mindennapjainkra, segítenek nekik abban, hogy jobban érezzék magukat. A 0,688-as szórás arra utal, hogy a legtöbb válaszadó hasonlóképpen vélekedett ezzel a kérdéssel kapcsolatban.

A 13. ábrához tartozó átlag 2,14, ami azt jelenti, hogy a válaszadók többsége inkább nem ért egyet azzal, hogy a lovak növelnék a mindennapjainkban a stressz-szintet. A szórás, viszont 1,099, ami azt jelenti, hogy a válaszok ebben az esetben már nem teljesen egyöntetűek, de viszonylag közel esnek az átlaghoz.

5. Következtetések, javaslatok:

Elsőként áttekintem a kvantitatív fázisra felállított hipotéziseim eredményeit és kapcsolódó gondolataimat, ezután az egész dolgozatom kapcsán fogok megfogalmazni általános következtetéseimet és javaslataimat.

H1: Arányaiban több lovat tartanak vidéken, mint Pest vármegyében vagy városokban.

Ez a hipotézis a kutatásom alapján hamisnak bizonyult. Továbbá, bebizonyosodott az, hogy manapság inkább nagyobb településeken tartják az emberek a lovaikat. Ennek oka az lehet, hogy manapság a lótartás nagyon költséges – különösen akkor, ha valaki edzői segítséget is szeretne kérni. Általában a városokban élők rendelkeznek olyan anyagi háttérrel, ami lehetővé teszi ezt. Emellett a lótartás nagy elköteleződést kíván, hiszen a lovak napi szintű etetése, gondozása és a környezetük rendben tartása sok időt és energiát igényel. A nagyobb településeken azonban jellemzően van lehetőség bértartásra, ahol ezeket a feladatokat átvállalják, így a lótulajdonosoknak nem kell ezekkel a terhekkkel foglalkozniuk.

H2: Ha egy lóval az ember szorosabb kapcsolatot alakít ki, akkor hajlandó több mindent megvenni neki

Ezt a hipotézisemet elfogadtam, mert a kérdőív elemzése során igaznak bizonyult (látható pl.: az 11. ábrán). Viszont az is kiderült, ha a gazdája a ló kedvében szeretne járni, szeretné elkényeztetni, akkor valamilyen finom csemegét vesz neki inkább, mint a sokadik nyeregátlátót.

H3: Az, hogy az egyén milyen településtípusban lakik, befolyásolja azt, hogy milyen módon tartja a lovát.

Ezt az állítást elutasítom, mert a kérdőív elemzése során azt az eredményt kaptam, hogy nincs hatása a településtípusnak arra, hogy az egyén milyen tartási körülmények között tartja a lovát. Viszont a kitöltőim válaszai arra is rámutattak, hogy ők az istállózó tartástípust kedvelik a legjobban. A második legnépszerűbb, pedig a félridegtartás.

H4: A versenyzők átlagosan több pénzt költenek el a lovasboltban mint azok, akik nem versenyeznek.

Negyedik hipotézisem igaznak bizonyult a kérdőív elemzése során. Azt ugyan nem tudhatom pontosan, hogy több pénzt költenek, de valószínűleg, ha több lovasboltot ismernek, és többet is járnak oda, mint azok, akik nem versenyeznek, akkor ebből kifolyólag talán többet is költenek.

H5: A stressz, feszültség levezetésében nagy szerepe van a lovaknak.

Az ötödik hipotézisemet is elfogadtam, ugyanis a válaszadóim többsége úgy vélte, hogy a lovak inkább csökkentik a mindennapok okozta feszültséget, ezáltal, pedig jó hatással vannak ránk. Ezt igazolják 12. ábrán és az 13. ábrán látható eredmények is. Ott a válaszadók többsége azt nyilatkozta, hogy a lovak hatására jobban érezzük magunkat (12. ábra). Illetve, hogy a stressz szintünket nem növelik (13. ábra).

Kutatási korlátnak számíthat a minta nagysága. Habár 190-en kitöltötték (amit fel is tudtam használni szerintem eredményesen), ami azért nem kevés, viszont nem jelenthetem ki, hogy az egész országra átfogóan, mert csak 17 vármegyéből vannak válaszadóim. Továbbá, a magyar lovas társadalom és a lovas társadalommal kapcsolatban lévő emberek száma 100.000 fő felett van, ezért ahhoz, hogy még pontosabb válaszokat kapjak, a következő kutatásomban több embert kell megkérdezniem.

A kutatás jövőbeli folytatásában érdemes lenne azt is megkérdezniem, hogy ki hol tartja a lovát, mert ez nagyban befolyásolhatja azt, hogy mennyit képesek és hajlandóak költeni lovukra az alapvető költségeken kívül. És mivel a bértartás az inkább a városokban jellemző, ezért még azt is megnézhetném, hogy van-e kapcsolat aközött, hogy valaki városban vagy vidéken tartja a lovát és hogy a városiak vagy a vidékiek hajlandóak-e többet vásárolni (melyik fél érzi úgy, hogy szüksége van pl.: a 10. nyeregalátétre is és melyik érzi inkább úgy, hogy ez már felesleges és pazarlás). Továbbá, szerintem a fenntarthatóság egyre fontosabb napjainkban, sőt az embereket is egyre jobban érdekli, ezért még jobban elmennék kérdéseimmel ebbe az irányba.

A célcsoportok igényének minél pontosabb ismerete révén lehetővé válik a szegmens igényeire szabott vásárlói élmény megvalósítása, amely nélkülözhetetlen a vásárlói hűség kialakításában. A ló - és lovas felszerelések piacán a vásárlói út kialakítása során ezért fontos információ lehet, hogyha tisztában vagyunk azzal, hogy mik a fogyasztói igények, továbbá az is nagyon fontos, hogy kb. tudatában legyünk annak, hogy milyen anyagi háttérrel rendelkezik a fogyasztók többsége. Ugyanis, ahhoz, hogy minél sikeresebben értékesíthessük termékeinket, ezt nem árt tudni.

A fentiek alapján három fő irányba fogalmaztam meg javaslatokat:

A ló – és lovas termékek eladásával foglalkozó vállalatoknak lenne néhány tanácsom. Elsősorban a versenyzőket (illetve azokat, akik korábban versenyeztek) érdemes megcélozni, mivel ők aktívabban részt vesznek a lovas élet mindennapjaiban, így nagyobb rálátással rendelkeznek az iparágban zajló folyamatokra. Mivel valószínűleg több időt töltenek el más lovardákban (nem csak abban, ahol saját lovukat tartják) és versenyhelyszíneken, gyakrabban találkoznak lovasboltokkal, illetve több idejük lehet versenyszámok között körbenézni az üzletek kínálatában. Ez növeli annak az esélyét, hogy megakadjon a szemük valamilyen terméken. Véleményem szerint a lovas vállalkozások üzemeltetőinek érdemes lenne megfontolniuk, hogy legalább időszakosan jelenjenek meg különböző versenyeken. Így közvetlenül elérhetik ezt a potenciális vásárlói réteget, akik nyitottabbak lehetnek új termékek kipróbálására vagy vásárlására. Azok a lovasok, akik nem versenyeznek, kissé nehezebben érhetők el. Habár kutatásomból nem derült ki, hogy ők tudatosabb vásárlók lennének, valószínű, hogy kevesebb lovas felszerelésre van szükségük, mivel ritkábban lovagolnak, így a felszereléseik is kevésbé kopnak. Ők jellemzően akkor vásárolnak, amikor valóban szükségük van valamire.

Lenne egy olyan javaslatom is, hogy a vállalatok mindig áruljanak a boltjukban valamilyen jutalomfalatot, tápot, táplálékkiegészítőt, illetve nyalósót. Ha van rá lehetőségük, szerintem a répa és az alma is keresett cikk lenne. Persze ez csak akkor éri meg a vásárlónak, ha nem túlzó összegért szeretne megválni tőle az eladó. Például előfordulhat az, hogy valaki elmegy versenyre és elfogyott a jutalomfalat, amit hozott, viszont szeretné megjutalmazni a lovát, mert nagyon jól teljesített a versenyen. Ilyenkor vagy azt csinálja, hogy elmegy és vesz

valamit a lovasboltban vagy egy közeli zöldséges boltba megy el répát vagy almát venni. Ha ezt az eladó le tudná egyszerűsíteni neki, valószínű, hogy azt választaná, ami gyorsabb és közelebb van. Illetve, nagyobb versenyeken még az is megfigyelhető, hogy a boltok készítenek ki répával és almával teli kosarakat, amiből a lovak szabadon válogathatnak. Ez egy kedves gesztusnak számít, ami esetleg meghozhatja a lovas kedvét a vásárláshoz.

Továbbá, mivel a piacon még nem nagyon létezik újrahasznosított anyagokból készült termék (Magyarországon semmiképp, ló-lovas ruházat esetében), így ez egy piaci rés is lehet akár. A válaszadók többsége mind pozitívan nyilatkozott az újrahasznosított termékekkel kapcsolatban. Elmondásuk szerint, hajlandóak is lennének vásárolni ilyen termékeket, viszont azt nyilatkozták a legtöbben, hogy csak azért nem vennének meg valamit, mert újrahasznosított. Az is még nehézség lehet esetleg, hogy némelyiküknek már volt rosszabb tapasztalata (rossz minőség, kellemetlen illat) egyéb termék esetén (sima utcai cipő, póló, edzős ruha), így talán az ő bizalmukat emiatt nehezebb lenne elnyerni. Úgy gondolom, hogy amennyiben a termékek tartóssága, anyaga, nem utolsó sorban, pedig a kényelmességük hasonló a versenytársaikéhoz (a "sima" anyagból készült ruhákéhoz), akkor megfelelő marketing kampánnyal az ő bizalmukat is el lehetne ismét nyerni. Az is talán segítségnek számít, hogy a vállalatoktól egyre inkább elvárják a kisebb ökológiai lábnyomot, ezáltal az ilyen termékek valószínűleg egyre elterjedtebbek lesznek.

A kutatás elején meghatározott célkitűzéseimet úgy érzem sikerült elérnem. C1 célomnak megfelelően megismertem és részletesen bemutattam a lovassporttal járó általános költségeket, ahol a szekunder adatgyűjtésen túl kvalitatív és kvantitatív eredményeim alapján. Az is elmondható, hogy a kérdőív kitöltői leginkább saját lovat tartanak, a félbértartás és a ló bérlete nem annyira népszerű. A legtöbben a díjugrató sportban versenyeznek és leginkább az istállózó tartási formát kedvelik. Ezenfelül, a válaszadóim többsége igyekszik napi rendszerességgel kimenni a lovardába. A C2 kapcsán úgy érzem kimondhatom, hogy a magyar nemzet továbbra is lovas nemzetnek számít. Erre a kérdőívben feltett nyitott kérdésben kapott válaszok alapján következtettem. Abból azt tudhattam meg, hogy lovas nemzetnek számítunk még mindig, csak már a legtöbb ember hétköznapijában nem vesznek olyan aktívan részt a lovak, mint régebben (pl.: Árpád-kora, Világháborúk idejében). De ettől eltekintve is úgy gondolják a válaszadóim, hogy lovas nemzetnek számítunk, mert a legtöbb

ember tiszteli és becsüli a lovakat. Végül a C3 célkitűzésem szerint vizsgáltam, hogy miként befolyásolja a lovassport a fogyasztói magatartást, ahol ki lehet mondani, hogy aki versenyzik az sokkal többet költ azoknál a lovas társainál, akik csak kedvtelésből lovagolnak. Illetve, többen ismerik a legnépszerűbb lovasboltokat a kitöltőim közül azok, akik versenysportban részt vesznek. Továbbá, elmondható az is, hogy a válaszadóim szerint Pest vármegyében található legnépszerűbb lovasboltok a Horze, az Equishop és a Nagylovas.

6. Összefoglalás:

A dolgozat irodalmi feldolgozásának keretében részletesen bemutattam az emberek és állatok közötti kapcsolat hatásait. Ezen belül rávilágítottam a hobbiállat, díszállat és társállat fogalmainak különbségeire, majd általános áttekintést nyújtottam a lovak főbb jellemzőiről és tulajdonságaikról. Kitértem a lovaglásra, a lovas szakágakra, valamint ezek olimpiai ágazataira is. Bemutattam, hogy milyen irányokban érdemes elindulni a lovaglás világában, és a legnépszerűbb formáról, az iskolalovaglásról is adtam egy rövid áttekintést. Két fontos kérdésről külön is kitértem: mikortól érdemes lovat tartani és milyen alapvető kiadásokkal jár a lótaratás. Emellett a Magyarországon egyre népszerűbbé váló lovasturizmusról is ismerttettem a legfontosabb információkat, valamint tárgyaltam a lovassport köztudatban való elfogadottságának jelenlegi helyzetét, az ezzel kapcsolatos véleményeket, és az ágazat jövőjét is. Az irodalmi feldolgozás zárásaként egy lovasterápiáról szóló érdekes kutatás eredményeit is ismerttettem, amely külön figyelmet érdemel.

A kvalitatív kutatás során interjúkat és fókuszcsoportos beszélgetéseket szerveztem. Összesen hat interjúalanyom volt, akiket három csoportra osztottam: Szabadidő kellemes eltöltése, Versenyzők, illetve Edzők. Ezen kívül két fókuszcsoportot is szerveztem, amelyekben 5-5 fő vett részt. Az első csoport tagjai aktív résztvevői a lovassportnak, míg a második csoport inkább külső szemlélőkből állt. Bár ők közvetlenül nem vesznek részt a sportban, családtagjaikon keresztül szoros kapcsolatban állnak vele, így sok ismerettel rendelkeznek ebben a témában. Az interjúk és a fókuszcsoportok eredményeit a kérdőív kidolgozásához is felhasználtam, így biztosítva a minél pontosabb és relevánsabb kérdéseket.

Összességében úgy látom, hogy Magyarországon a lovassport jelentős bázissal rendelkezik. A kitöltők többsége több mint tíz éve lovagol, és sokan már gyermekkoruk óta foglalkoznak lovakkal. A díjugratás a kitöltők körében kiemelkedően népszerű, de az utóbbi időszakban megjelent lovasíjászat is sok követőt vonz. A versenyzők válaszaik alapján kiderült, hogy a lovassport magas havi kiadásokkal jár, amelyek akár 100 000 Ft-tal is megemelhetik a költségeiket. Sokan úgy vélik, hogy a versenylovak nagyobb igénybevételük miatt több táplálékkiegészítőt igényelnének. Külön érdekesség, hogy a női versenyzők véleménye szerint a versenysport hatására csökkenhet a lovas önbizalma.

A kutatás során kiderült, hogy hazánkban az istállózó tartási forma a legkedveltebb, és a legtöbb lovas saját lovat tart, nem pedig félbértartott vagy bérelt állatot. A kitöltők jelentős része hobbi szinten lovagol, és igyekszik mindennap ellátogatni a lovához, hogy fenntartsa a kapcsolatot és gondoskodjon róla. Nagyon fontosnak tartják a jó viszonyt ló és lovasa között, és szívesen kedveskednek nekik jutalomfalatokkal, például répával, almával vagy jutalomfalattal.

A lovassport jövőjét illetően a válaszadók inkább pesszimisták. Többen nehézséget látnak a hiteles edzők megtalálásában, és úgy érzik, hogy a sport költségei folyamatosan emelkednek. Néhányan arra is rámutattak, hogy alovak életkörülményei esetleg romlanak a korábbi évtizedekhez képest, például húsz évvel ezelőtti viszonyokhoz képest. Mindezek ellenére a válaszadók egyöntetűen úgy gondolják, hogy alovak pozitívan hatnak az emberek mindennapi közérzetére, és hogy a „magyar nemzet lovas nemzet,” bár alovak mai szerepe már eltér a régi időkétől, például az Árpád-kor vagy a világháborúk idején betöltött szerepüktől. Azonban alovak iránti szeretet még mindig erős, ha nem is lovagol annyi ember manapság, mint régen.

Végül, a megújuló anyagokból készült lovas ruházati cikkekkel kapcsolatos kérdésekre adott válaszok alapján kiderült, hogy bár sokan nem rendelkeznek tapasztalattal ezekkel az anyagokkal, mégis nyitottak rájuk. Szívesen vásárolnának ilyen ruhadarabokat, amennyiben azok tartósak, esztétikusak, és megfelelnek a lovaglász által támasztott igényeknek.

7. Ábrajegyzék:

1. ábra: Jessica von Bredow-Werndl és TSF Dalera BB, Olimpia 2024 (Magyar, 2024)	14
2. ábra: Richard Vogel és United Touch S, Olimpia 2024 (WoSJ, 2024).....	14
3. ábra: Laura Collett és London 52, Olimpia 2024 (Spickard, 2024)	15
4. ábra A Magyarországon megvalósuló gyógylovaglás 2 szakága és a lovasterápia 3 területe (Koltai, Devosa, Tiszai).....	20
5. ábra A lovasterápia 3 területének részmetszeti rajza [(Wipke, 2012).]	21
6. ábra: Lovas tevékenységet végzők száma az adott vármegyében (Saját kutatás, 2024)	39
7. ábra: Saját lovat tartók száma az egyes vármegyékben (Saját kutatás, 2024)	40
8. ábra: Fogyasztói szokások versenyzők és nem versenyzők körében (Saját kutatás, 2024) .	41
9. ábra: A versenyzők és a nem versenyzők körében legnépszerűbb lovasboltok (Saját kutatás, 2024).....	42
10. ábra: A versenyzés hatása a fogyasztásra	43
11. ábra: A ló és lovas közötti kapcsolat hatása a fogyasztásra (Saját kutatás, 2024)	44
12. ábra: A lovak hatása a mindennapjainkra: segít abban, hogy jobban érezzük magunkat? (Saját kutatás, 2024)	45
13. ábra: A lovak hatása a mindennapjainkra: az átlagosnál jobban növeli a stressz szintet? (Saját kutatás, 2024)	45

8. Táblázatok jegyzéke:

1. táblázat: A lovassportokban versenyzők foglalkozás szerint (Saját kutatás, 2024)	35
2. táblázat: A lovassportokban versenyzők foglalkozás szerinti Khi ² próbája (Saját kutatás, 2024).....	35
3. táblázat: A lovassportban versenyzők életkor szerinti táblázata (Saját kutatás, 2024)	36
4. táblázat: A lovassportban versenyzők életkor szerinti Khi ² próbája (Saját kutatás, 2024) 36	
5. táblázat: A lovassportban versenyzők véleménye arról, hogy milyen irányba halad a sport (Saját kutatás, 2024	37
6. táblázat: A lovassportban versenyzők véleménye arról, hogy milyen irányba halad a sport Khi ² próbája (Saját kutatás, 2024)	37
7. táblázat: A lovassport hatása az egyén önbizalmára (csökkenti) nemek tekintetében (Saját kutatás, 2024)	38
8. táblázat: A lovassport hatása az egyén önbizalmára (csökkenti) a nemek tekintetében (Saját kutatás, 2024)	38
9. táblázat: A lovak tartási körülményei településtípusok szerint (Saját kutatás, 2024)	38
10. táblázat: A lovak tartási körülményei településtípusok szerinti Khi ² elemzése (Saját kutatás, 2024)	39
11. táblázat: A versenyzés hatása a vásárlás gyakoriságára (Saját kutatás, 2024)	41
12. táblázat: A versenyzés hatása a vásárlás gyakoriságára táblázat Khi ² elemzése (Saját kutatás, 2024)	42

9. Irodalomjegyzék

2011. évi CLVIII. törvény az állatok védelméről és kíméletéről szóló 1998. évi XXVIII. törvény módosításáról (2011. 11 29).
- Arabi, S. (2022. 07 01). *All about equine assisted psychotherapy*. Forrás: Psych Central : <https://www.google.com/search?client=safari&rls=en&q=horsetherapy+research&ie=UTF-8&oe=UTF-8>
- Bagoly, I., Dönsz, J., & Kész, B. (2011). *LOVASNEMZET A MAGYAR*. Graph - Art.
- Bagoly, I., Horváthné Czentye, I., & Kész, B. (2011). *LOVASSPORTOK, VERSENYEK*. Graph - Art.
- Barsy, B. (2011). Stresszorok hatásának vizsgálata szorongásos kórképek és morfinfüggőség kialakulására kísérleti állatmodelleken. Semmelweis Egyetem Szentágotthai János Idegtudományi Doktori Iskola.
- Bozori, G. (2002). *Lovasterápia - Gondolatok és vázlatok a gyógypedagógiai lovaglás és lovastorna témaköréből*. Székesfehérvár: Polu Press Kft. .
- Brit, L. (2007). *LOVAGLÓK KÉZIKÖNYVE*.
- Brixner, S. (2012). *Lovak kézikönyve*. Pécs: Alexandra.
- Csonka, V. (2022. 08 24). *Meddig él a ló? Fogas kérdés!* Forrás: LOVASOK.HU: <https://www.lovasok.hu/logyogyaszat/meddig-el-a-lo-fogas-kerdes/>
- Demjén, Z. (2013. 04 13). *Állatokkal a depresszió és más lelki bajok ellen*. Forrás: VitaPet: <https://vitapet.hu/allatokkal-a-depresszio-ellen/>
- Dívány. (2019. 06 21). *Így gyógyítják a lelkiünket az állatok*. Forrás: Dívány: <https://divany.hu/eletem/2019/06/21/allatasszisztalt-terapia/>
- Dr. Heleski, C. (dátum nélk.). *xclusive sneak peek from our honorary and founding fellows: Part 3 Dr. Camie Heleski*. Forrás: International Society for Equitation Science : <https://www.equitation-science.com/news-camie-heleski>
- ELTE, P. (2021. 10 26). *Együttélés négylábú kedvenceinkkel*. Forrás: ELTE: <https://www.elte.hu/content/egyuttelese-negylabu-kedvenceinkkel.t.24466>
- Endrődy, Á. (1998). *A MILITÁRYLÓ KIKÉPZÉSE - Adj esélyt a lovadnak*. Budapest: Mezőgazda.
- Equimédia, c. (2021. 02 11). *Lovakkal a traumák ellen*. Forrás: Equimédia.
- Equishop. (2023. 05 29). *Mi az a lovaglás? Minden, amit tudni kell róla*. Forrás: equishop: <https://www.equishop.com/hu/blog/mi-is-az-a-lovaglas-minden-amit-tudni-kell-rola-n376>

- Fábri, N. (2021. 05 13). *Tükreink, az állatok*. Forrás: személyiségfejlesztocentrum.hu:
<https://szemelyisegfejlesztocentrum.hu/tukreink-az-allatok/>
- GYEREKSZOBÁ. (2011. november 10). Forrás: Gyerekszoba.hu.
- Györffy-Villám, A. (2001). *A lovasturizmus kézikönyve*. Budapest: Mezőgazda.
- HÁZIPATIKA. (2019. 10 22). *Az állattartás lelki hatásai*. Forrás: HÁZIPATIKA:
https://www.hazipatika.com/hazikedvenc/kisallatok/cikkek/az_allattartas_lelki_hatasai
- HáziPatika. (2022. 08 10). *A legnépszerűbb kisállatok*. Forrás: házipatika:
https://www.hazipatika.com/hazikedvenc/allatvilag/cikkek/a_legnepszerubb_kisallatok
- Heleski, C. R. (2023. 10 4). *Social License to Operate—Why Public Perception Matters for Horse Sport—Some Personal Reflections*. Forrás: ScienceDirect:
<https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0737080623000576?via%3Dihub>
- Karl, P. (2011). *LÓKIKÉPZÉS - Nézetkülönbségek*. MEZŐGAZDA KIADÓ.
- Kassai, L. (2018). *Levelek*. Helikon kiadó.
- Kelemen, Z. (2005). *Lóháton fegyverben*. Szentendre: Cephalion.
- Kelemen, Z. (2010). *Hun - magyar harcművészet: az íjászat hagyományos módszere*. Lovasíjász Hagományőrző Sportegyesület.
- Klimke, I., & Klimke, R. (1999). *CAVALETTI: díjlovaglás, díjugratás*. Budapest: Mezőgazda.
- Koltai, S. B., Dr. Devosa, I., & Dr. Tiszai, L. (2020). *Gyógypedagógia a lovaglásban, avagy a lovaglás a gyógypedagógiában*. Szegedi Tudományegyetem, Magyarország.
- Kreinberg, P. (2006). *A westernlovaglás*. Ecser: Mezőgazda.
- Liesens, L. (2016). *TÁVLOVAGLÁS - A kitartás bajnokai*. Pécs: horsebooks.
- Linington-Payne, M. (2007). *Lovaglókézikönyve*. London: HarperCollins Publishers.
- Löbbling, C. (2003). *Lótartók kézikönyve*. Stuttgart: Mezőgazda.
- Löbbling, C. (2003). *LÓTARTÓK KÖNYVE*. MEZŐGAZDA.
- Magyar, D. (2024. augusztus 4). *Megvédte olimpiai bajnoki címét Jessica von Bredow-Werndl*. Forrás: Riderline: <https://riderline.hu/magazin/2024/megvedte-olimpiai-bajnoki-cimet-jessica-von-bredow-werndl>
- MLSZ. (dátum nélkül). *A sport története - A lovastorna története*. Forrás: lovastorna.lovasszövetség.hu.
- Molnár, J. (2007). *FOGATLOVAK kiképzése, idomítása*. Budapest: Mezőgazda.
- Müseler, W. (2000). *A lovasoktatás kézikönyve*.

- Nagy Z., R. (2020. 09 22). *Társállatok, mint tollas, vagy szőrös pszichológusok*. Forrás: MAGYAR MEZŐGAZDA: <https://magyarmezogazdasag.hu/2020/09/22/tarsallatok-mint-tollas-vagy-szoros-pszichologusok>
- Némethy, B. (2002). *Díjugratás a Némethy-módszerrel*. Budapest: Mezőgazda.
- Norbert, P. (2019). *Állatok hatása az emberek egészségi állapotára - Állatasszisztált terápia*. Miskolci Egyetem, Egészségügyi Kar.
- Novotni, P. (2007). *Lovak testközelben*. Budapest: Aquila Könyvkiadó.
- Ölsböck, L. (1996). *Wertigkeit der Hippotherapie in der Behandlung cerebralparetischer und mehrfach behinderter Kinder*.
- Pasaréti Honvéd Lovarda. (dátum nélk.). *Lovastornáról*. Forrás: honvedlovarda.hu.
- Pataky, K. (2021). A lovak viselkedésének megértése. *Magyar Mezőgazdaság* .
- Pelyva, I. Z., Kresák, R., Hoffer, Z., Szovák, E., Dr. Tóth, Á. L., & Ránky, M. (2019). Az állat - ember interakciók jótékony hatásáról, különös tekintettel a lóasszisztált intervenciókra. Pécs: Pécsi Tudományegyetem.
- Perge, A., Rucska, A., & Kiss-Tóth, E. (2017). **LOVAS FOGLALKOZÁSOK HATÁSA A REHABILITÁCIÓ TERÜLETÉN: SZORONGÁSOS TÜNETEKET MUTATÓ GYEREKEK VONATKOZÁSÁBAN**. Miskolci Egyetem.
- Riderline. (2024. április 11). *A lovassport társadalmi elfogadottságáról*. Forrás: Riderline Magazin: <https://riderline.hu/magazin/2024/a-lovassport-tarsadalmi-elfogadottsagarol>
- Sátori, Á. d. (2006). *Állatokhoz való viszony a társas-társadalmi kapcsolatok rendszerében*. Budapest: Eötvös Lóránd Tudományegyetem.
- Sheldrake, R. (2017). *Honnan tudják a kutyák, mikor jön haza a gazdi?- ...és az állatok más rejtett képességei*. Ursus Libris.
- Spickard, S. (2024. augusztus 8). *A new olympic record for Great Britain as Collett leads the Paris eventing field*. Forrás: Practical Horseman: <https://practicalhorsemanmag.com/competitions/2024-olympics/a-new-olympic-record-for-great-britain-as-collett-leads-the-paris-eventing-field/>
- Vass, I. (2023. október 27). *A kutya és a macska a legnépszerűbb háziállat Magyarországon*. Forrás: Szeged.hu: <https://szeged.hu/cikk/a-kutya-es-a-macska-a-legnepszerubb-haziallat-magyarorszagon>
- Wendy, B. (2021. Február 11). *Horses have an extraordinary ability to help humans*. Forrás: [howstuffworks](http://howstuffworks.com).
- Wipke C., H. (2009). *LOVASTERÁPIA - Gyógypedagógiai lovaglás, lovas pszichoterápia*. Mezőgazda.

- Wipke, C. H. (2012). *Lovasterápia: gyógypedagógiai lovaglás, lovas pszichoterápia*. Budapest: Mezőgazda.
- World of Showjumping. (2024. augusztus 1). *Germany tops Olympic team qualifier in Versailles as the ten best nations move on to the final*. Forrás: World of Showjumping: <https://www.worldofshowjumping.com/Olympic-Games/Germany-tops-Olympic-team-qualifier-in-Versailles-as-the-ten-best-nations-move-on-to-the-final.html#>
- Zölei, A. (2011). *Imádok lovagolni!* Budapest: Móra.
- Zupán, P. (2020). *A díjugrató lovas kiképzése*. Budapest: BIOENERGETIC KIADÓ.
- Zsófia, D. D. (2013. 04 13). *Állatokkal a depresszió és más lelki bajok ellen*. Forrás: VitaPet: <https://vitapet.hu/allatokkal-a-depresszio-ellen/>

10. Melléklet

10.1. melléklet: Végleges Kérdőív

5/1. szakasz – Szűrőkérdés

Lovak hatása a fogyasztásunk mértékére

Kedves Kitöltő! 😊

Ruisz Lilla vagyok, a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem Kereskedelem és Marketing szak végzős hallgatója. Jelen kérdőívem a szakdolgozatom megvalósításához szükséges, amelyben azt vizsgálom, hogy a lovakkal való kapcsolat milyen hatással van az ember érzelmi állapotára és a fogyasztási szokásaira.

A kérdőív kitöltése körülbelül 7-10 percet vesz igénybe és teljes mértékben anonim.

Kitöltését előre is köszönöm! ☺

Önnek van bármilyen kapcsolata a lovakkal (érzelmi, anyagi, családon/baráti körön belül valaki ezzel foglalkozik)?

- Igen (1) (Ugrás a következő szakaszra)
- Nem (0) (Űrlap küldése)

5/2. szakasz – Lovakkal és a lovaglással kapcsolatos kérdések I. A lovassporttal járó általános költségek feltérképezése

Q1. Ön mikor kezdett el lovagolni vagy került bármilyen kapcsolatba a lovakkal?

- Nem emlékszem rá pontosan nagyon fiatal voltam (1)
- Kisgyermekként (6 éves korig) (2)
- Gyermekként (3)
- Tinédzserként (12-18) (4)
- Fiatal felnőttként (18 éves már elmúlt, de még otthon lakik, szülei segítik) (5)
- Felnőttként (öneltartó) (6)

Q2. Ön mióta lovagol?

- Kevesebb mint 1 éve (1)

- ☐ 1 - 3 éve (2)
- ☐ 4 - 7 éve (3)
- ☐ 8 - 10 éve (4)
- ☐ Több, mint 10 éve (5)
- ☐ Nem lovagolok (6)

Q3. Általában milyen gyakran jár a lovardába? (Több válasz megadása is lehetséges, de kérem 3- nál több választ ne adjon meg.)

- ☐ Minden nap (0/1)
- ☐ Hetente legalább 6-szor (0/1)
- ☐ Heti 4-5 alkalommal (0/1)
- ☐ Heti 2-3 alkalommal (0/1)
- ☐ Hetente (0/1)
- ☐ Csak hétvégente (0/1)
- ☐ Csak hétköznaponként (0/1)
- ☐ Havonta (0/1)
- ☐ Ritkábban (2-3 havonta, félévente stb.) (0/1)

Q4. Ön milyen szintű kapcsolatban áll a lovakkal?

- ☐ Hobbi lovas vagyok (0/1)
- ☐ Versenyzem (0/1)
- ☐ A lovassportot, illetve a lovassportot kedvelő embert/embereket támogatok (pl.: szülőként, szponzorként) (0/1)
- ☐ Edző vagyok (0/1)
- ☐ Egyéb:..... (0/1)

Q5. Ön tart lovat?

- ☐ Igen, saját lovat. (1)
- ☐ Nem, lovasiskolába járok lovagolni. (2)
- ☐ Igen, bérelt lovam van. (3)

- Igen, félbértartott lovam van. (4)
- Csak lovat tartok, de nem járok lovagolni. (5)
- Nem tartok lovat. (0)

Q 6. Melyik vármegyében végzi lovas tevékenységeit?

- ☐ Bács – Kiskun (0/1)
- ☐ Baranya (0/1)
- ☐ Békés (0/1)
- ☐ Borsod - Abaúj – Zemplén (0/1)
- ☐ Csongrád – Csanád (0/1)
- ☐ Fejér (0/1)
- ☐ Győr - Moson – Sopron (0/1)
- ☐ Hajdú – Bihar (0/1)
- ☐ Heves (0/1)
- ☐ Jász - Nagykun – Szolnok (0/1)
- ☐ Komárom – Esztergom (0/1)
- ☐ Nógrád (0/1)
- ☐ Pest (0/1)
- ☐ Somogy (0/1)
- ☐ Szabolcs - Szatmár -Bereg (0/1)
- ☐ Tolna (0/1)
- ☐ Vas (0/1)
- ☐ Veszprém (0/1)
- ☐ Zala (0/1)

Q7. Milyen körülmények között tartja a lovát?

- Angol boxban (1)
- Istállóban (2)
- Rideg tartásban (3)
- Félideg tartásban (4)
- Egyéb: (x)

Q 8. Az alaptakarmányokon kívül Ön milyen egyéb táplálékot, táplálékkiegészítőt ad annak a lónak/lovaknak, amellyel/amelyekkel kapcsolatban van? (Több válasz megadása is lehetséges.)

- ☐ Izületvédőt (0/1)
- ☐ Biotint (0/1)
- ☐ Magnéziumot (0/1)
- ☐ Elektrolitet (0/1)
- ☐ Nyalósót (0/1)
- ☐ Plusz szénát (napi 3x-i etetésen felül) (0/1)
- ☐ Jutalomfalatot (0/1)
- ☐ Tápot (0/1)
- ☐ Répát (0/1)
- ☐ Almát (0/1)
- ☐ Nem adok semmit pluszban (0/1)
- ☐ Egyéb:..... (0/1)

Q9. Ön melyik szakágat/szakágakat képviseli?

- ☐ Díjugratás (1)
- ☐ Díjlovaglás (2)
- ☐ Lovastusa (3)
- ☐ Egyéb: (x)

Q10. Ön versenyzik vagy versenyzett régebben?

- ☐ Igen (1)
- ☐ Nem (0)

Q11. A versenyzés milyen szinten emeli meg átlagosan az Ön havi költségeit?

- ☐ Nagyon (legalább 100.000 Ft-tal havonta) (1)
- ☐ Közepesen (50.000 - 100.000 Ft közötti kiadás havonta) (2)
- ☐ Kissé (50.000 Ft-nál kevesebb havi plusz költség) (3)

- Nem versenyzem (0)

Q 12. Ön szerint a versenysport befolyásolja azt, hogy mennyi táplálékkiegészítőre van szüksége egy lónak?

- Igen (1)
- Nem (0)

Q 13. Az alábbiakban állításokat láthat arra vonatkozóan, hogy milyen hatással lehet a versenysport az egyénre, kérem jelölje 1-5 között, hogy mennyire ért egyet ezekkel, ahol 1 jelentése az "egyáltalán nem értek egyet", 5 pedig a "teljes mértékben egyetértek".

	1	2	3	4	5
Összeszedettebb lesz tőle	☐	☐	☐	☐	☐
Nő az önbizalma, önbecsülése	☐	☐	☐	☐	☐
Egyre több időt szeretne eltölteni a sportban	☐	☐	☐	☐	☐
Határozottabbá válik	☐	☐	☐	☐	☐
Csökken az önbizalma, önbecsülése	☐	☐	☐	☐	☐
Gőgössé, elbizakodottá válik	☐	☐	☐	☐	☐
Az eredmények tükrében ítél	☐	☐	☐	☐	☐

meg az egyén lovas tudását					
Roszbabb esetben elveheti az egyén kedvét a sporttól	☐	☐	☐	☐	☐
A megnövekedett költségek miatt csökkent az egyén érdeklődése a versenysport iránt	☐	☐	☐	☐	☐

Q14. Ön szerint a lovassport jó irányba halad?

- ☐ Igen (1)
- ☐ Nem (0)

Q15. Ha Ön szerint jó irányba halad a lovassport, akkor kérem válassza ki azokat a tényezőket, amik erre a meglátásra vezették!

- ☐ Az állatok nagyobb becsben vannak, mint régen (20 éve) (0/1)
- ☐ Könnyebb érvényesülni, fejlődni, előrejutni benne (0/1)
- ☐ Sok jó, hiteles edző van (0/1)
- ☐ Egyre ügyesebbek a lovasok, nagyobb tudás birtokában vannak (0/1)
- ☐ Egyéb: (0/1)

Q16. Ha Ön szerint nem jó irányba halad a lovassport, akkor kérem válassza ki azokat a tényezőket, amik erre a meglátásra vezették!

- ☐ Anyagilag egyre megterhelőbb (0/1)

- ☐ Kevésbé becsüljük meg a lovainkat, mint régen (20 éve) (0/1)
- ☐ Nehezebb hiteles edzőt találni (0/1)
- ☐ Egyre több az "automata ló", így a lovasoknak már nincs szükségük akkora tudásra (0/1)
- ☐ Egyéb: (0/1)

5/3. szakasz – Lovakkal és a lovaglással kapcsolatos kérdések II.

Megtudni, hogy a "magyar nemzet lovas nemzetnek számít-e"

Q17. Ön szerint hogyan befolyásolják a lovak a mindennapjainkat? Kérem jelölje 1-5 között, hogy mennyire ért egyet ezekkel, ahol 1 jelentése "egyáltalán nem értek egyet", 5 pedig a "teljes mértékben egyetértek"

	1	2	3	4	5
Segít abban, hogy jobban érezzük magunkat	☐	☐	☐	☐	☐
A lovakkal való mindennapi foglalkozás fizikailag megterhelő	☐	☐	☐	☐	☐
Az átlagosnál jobban növeli a stressz-szintet	☐	☐	☐	☐	☐
Nem javítják a mindennapjainkat, inkább nehézséget okoznak.	☐	☐	☐	☐	☐
Segít a mentális egészségünk megtartásában (stresszoldó).	☐	☐	☐	☐	☐

Segít a rendszeres testmozgásban.	☐	☐	☐	☐	☐
Befolyásolja a fogyasztói magatartást (Többet vagyunk hajlandóak költeni a szükségesnél)	☐	☐	☐	☐	☐

Q18. Ön mit gondol arról, hogy az emberek hogyan vélekednek a lovassportról (nem lovas emberek)?

- ☐ Szép sport (1)
- ☐ Szép, de nem jó az állatoknak (2)
- ☐ Nem érdekli őket (3)
- ☐ Szép sport, csak nagyon elment a pénz irányába (4)
- ☐ Egyéb: (x)

Q 19. Önnek mi a véleménye a lovas turizmus helyzetéről hazánkban?

- ☐ Gyerekcipőben jár (0/1)
- ☐ Inkább a fiatalabb generációt célozza meg (0/1)
- ☐ Jó irányba tart (0/1)
- ☐ Népszerű (0/1)
- ☐ Nem érdeklődnek annyira iránta az emberek (0/1)
- ☐ Egyéb: (0/1)

Q20. Ön szerint a terápiás lovaglás, milyen hatással van résztvevőire?

- ☐ Jó hatással van rá, segíti az életüket. (1)
- ☐ Nincs hatással rá, így felesleges pénzkidobás. (2)
- ☐ Nincs tapasztalatom ezzel, így nem szeretnék nyilatkozni. (3)
- ☐ Egyéb: (x)

Q21. A magyar nemzet lovas nemzetnek számít Ön szerint?

- Igen (1)
- Nem (0)

Q 22. Kérem, ha Ön igennel válaszolt az előző kérdésre, akkor indokolja meg. (A válaszadás nem kötelező.)

.....

.....

5/4. szakasz – Lovakkal és a lovaglással kapcsolatos kérdések III. A lovassport befolyása a fogyasztói magatartásra

Q23. Ön mit gondol a ló és lovas közötti jó kapcsolat lényegességéről?

- Fontosnak tartom (1)
- Nem tartom fontosnak, nincs szükség rá (2)
- Egyéb: (x)

Q24. Ön milyen gyakran szokott lovasboltban vásárolni?

- Hetente (1)
- Havonta (2)
- 2 havonta (3)
- Ritkábban (4)
- Nem járok lovasboltba (0)

Q25. Ön vásárolt már ezek közül valamelyik lovasboltban?

- ☐ Horze (0/1)
- ☐ Equishop (0/1)
- ☐ Nagylovas (0/1)
- ☐ Imagine (0/1)
- ☐ Tanita Lovasboltja (0/1)
- ☐ Krämer (0/1)

☐ Nem szoktam lovasboltban vásárolni (0/1)

☐ Egyéb: (0/1)

Q26. Ön hogyan szeret jobban vásárolni (lovasboltban)?

- ☐ Online (1)
- ☐ Személyesen (2)
- ☐ Mindkettő lehetőséget kedvelem (3)
- ☐ Nem vásárolok lovasboltban (0)

Q27. Ön az alábbi tényezők közül melyiket tartja a legfontosabbnak és a legkevésbé fontosnak, amikor kiválaszt egy lovasboltot?

	1	2	3	4	5
Az általam kedvelt termékek megtalálhatóak legyenek	☐	☐	☐	☐	☐
Termékek ára	☐	☐	☐	☐	☐
Rendelkezik-e webshoppal	☐	☐	☐	☐	☐
Van-e házhozszállítás	☐	☐	☐	☐	☐
Mennyire lehet könnyen megközelíteni	☐	☐	☐	☐	☐

Q28. Ön milyen termékeket vásárol leggyakrabban a lovasboltban?

- ☐ Ápoló eszközök (patakaparó, vakaró, fésű, kefe, sörényfény, stb.) (0/1)
- ☐ Lovasruházatot otthonra (0/1)
- ☐ Lovasruházatot versenyre (0/1)
- ☐ Lótakarót (0/1)

- ☐ Tápot (0/1)
- ☐ Táplálékkiegészítőt (0/1)
- ☐ Jutalomfalatot (0/1)
- ☐ Lófelszerelés (nyeregalátét, ín- és bokavédő, kantár, zabla stb.) (0/1)
- ☐ Nem szoktam lovasboltban vásárolni (0/1)
- ☐ Egyéb: (0/1)

Q29. Ön vásárolna újrahasznosított anyagokból készült lovasruhát, ha lenne rá lehetősége?

- ☐ Igen (1)
- ☐ Nem (0)

Q30. Ha már vásárolt újrahasznosított anyagból készült bármilyen ruházati cikket - akár lovasat is - akkor azzal kapcsolatban milyen tapasztalata van?

- ☐ Jó a minősége (0/1)
- ☐ Sokáig bírja (0/1)
- ☐ Kellemetlen szaga van (0/1)
- ☐ Hamar tönkremegy (0/1)
- ☐ Kényelmes viselni (0/1)
- ☐ Nem annyira kényelmes viselni (0/1)
- ☐ Egyéb: (0/1)

Q31. Igyekszik megbecsülni a lovas dolgait?

- ☐ Igen (1)
- ☐ Nem (0)

Q32. Mi a véleménye az újrahasznosított ruházati cikkekről?

- ☐ Ténylegesen segítjük ezzel a környezetet (0/1)
- ☐ Csak egy jó marketingfogás (0/1)
- ☐ Hasznos, de nem mindig jó a minőségük (0/1)

☐ Pénzkidobás (0/1)

5/5. szakasz – Demográfiai adatokra vonatkozó kérdések

A kérdőív továbbra is teljesen anonim.

Kérem jelölje be, hogy melyik vármegyében lakik:

- ☐ Bács – Kiskun (1)
- ☐ Baranya (2)
- ☐ Békés (3)
- ☐ Borsod - Abaúj – Zemplén (4)
- ☐ Csongrád – Csanád (5)
- ☐ Fejér (6)
- ☐ Győr - Moson – Sopron (7)
- ☐ Hajdú – Bihar (8)
- ☐ Heves (9)
- ☐ Jász - Nagykun – Szolnok (10)
- ☐ Komárom – Esztergom (11)
- ☐ Nógrád (12)
- ☐ Pest (13)
- ☐ Somogy (14)
- ☐ Szabolcs - Szatmár – Bereg (15)
- ☐ Tolna (16)
- ☐ Vas (17)
- ☐ Veszprém (18)
- ☐ Zala (19)

Kérem jelölje be, hogy Ön milyen településtípusban lakik!

- ☐ Főváros (1)
- ☐ Nagyváros (2)
- ☐ Kisváros (3)
- ☐ Község (4)
- ☐ Falu (5)
- ☐ Tanya (6)

Az Ön legmagasabb iskolai végzettsége vagy jelenlegi iskolája:

- ☐ Általános iskola (1)
- ☐ Középiskola (2)
- ☐ Felsőoktatás (3)

- Jelenleg középiskolában tanulok (4)
- Jelenleg felsőoktatásban tanulok (5)

Ön jelenleg:

- Nappali tagozaton tanul (1)
- Esti vagy levelező szakon tanul (2)
- Dolgozik (3)
- Dolgozik és mellette tanul (4)
- Egyéb: (x)

Mi az Ön neme?

- Nő (2)
- Férfi (1)

Az Ön életkora?

- 18 – 22 (1)
- 23 – 27 (2)
- 28 – 32 (3)
- 33 – 37 (4)
- 38 – 42 (5)
- 43 – 47 (6)
- 48 – 52 (7)
- 53 – 57 (8)
- 58 – 65 (9)
- 65 éves kor felett (10)

Lovak hatása a fogyasztásunk mértékére

Köszönöm szépen a segítséget! 😊

10.2. melléklet: Interjúvázlat

Általános kérdések

Demográfiai és szociográfiai adatok

1. Neve:
2. Neme:
3. Lakhely:
4. Életkor:
5. Mivel foglalkozik:
6. Iskolai végzettsége:

Lovakkal és lovaglással kapcsolatos kérdések

7. Hogyan került a lovakkal először kapcsolatba?
8. Mikor kezdett el lovagolni?
9. Tart-e (saját) lovat?
10. Bértartás- havi költségek alakulása?
11. Milyen gyakran jár lovardába/ a lovához?
12. Az a ló, akihez kijár/ a lova milyen körülmények között lakik: ridegtartás, félrideg, istállóban él (angol/ német box) – van lehetősége karámba menni?
13. Milyen szintű kapcsolatban áll a lovakkal?
14. Vett már részt valaha versenyen? / Versenyzést próbálta már? / Versenyzik? (Nyitottabb kérdés kell, hogy legyen)
15. A versenyzés milyen szinten növeli meg a havi költségeit? (intervallumok: nem versenyzem, kissé 50e-nél kevesebb +; közepesen kb. +50e; nagyban legalább 100e Ft-tal növeli)
16. Milyen gyakran kell lovasboltban vásárolnia? (gyakorisága, miértje: elromlott valami, leárazás van, megtetszett valami stb.) – (hetente, havonta, 2 havonta, fel évente, ritkábban)
17. Hogyan szeret jobban vásárolni? (online, személyesen, vagy esetleg mind2 megfelelő, vagy nem szokott vásárolni)
18. Mi az, amit a leggyakrabban kell vásárolni? (ápoló eszközök, lovasruházat otthonra, lovasruházat versenyre, lótakaró, táp, táplálékkiegészítő, jutalomfalat, lófelszerelés, nem nagyon vásárolgat)
19. Melyik lovasboltokat ismeri/ szokta felkeresni az alábbiak közül? (Horze, Equishop, Nagylovas, Imagine, Tanita lovasboltja, Krämer, egyéb, nem szokott lovasboltba járni)
20. Melyik a lovasbolt egyik legfontosabb tényezője (többet is mondhat, ha eszébe jut) (pl.: házhozszállítás van-e, milyen termékei vannak, termékek ára, megközelíthetőség)
21. Az, hogy a ló mennyit és milyen mértékben dolgozik (a munka nehézsége) befolyásolhatja azt, hogy mennyi vagy egyáltalán van-e szüksége táplálékkiegészítőre?
22. Az alap takarmányon kívül kap valami mást is a lova? (vitaminok, jutifali, plusz széna, ha nem ad libitum)
23. Mi a véleménye arról, hogyha egy lóval az ember szorosabb kapcsolatot alakít ki, akkor hajlandó több mindent megvenni neki? Miért?
24. Beszélgetés az újrahasznosításról, környezettudatosságról. Mi a véleménye róla? Mennyire vigyáz a dolgaira? Mi a véleménye azokról a ruhákról, amik újrahasznosított anyagból készülnek? Viselné őket? Adna érték annyi pénzt/ érne Önnek annyit, mint a sima ruhadarabok?

Az interjúk során ezeken a kérdéseken szeretnék végig menni. Ezeken kívül 5-5 személy specifikus kérdést szeretnék feltenni (ami illik arra a csoportra) és egy bónusz kérdést. Három különböző kategóriát határoztam meg: Szabadidő kellemes eltöltése, Versenyzés, Edző kategóriákat. Ennek megfelelően tenném fel a pár maradék kérdést.

Szabadidő kellemes eltöltése:

1. Milyen gyakran jár terepre? Ezek milyen hosszúságúak?
 2. Szokott szüreti felvonulásra járni? Akár lóval, vagy ló nélkül? Milyen egyéb helyekre szokott még menni a lovával?
 3. Mi a véleménye a nagyobb versenyekről? Wordl Cup Final, VB, EB, OB, Olimpia? Mennyire sikerül ezeket úgy csinálniuk, hogy lóbarát legyen?
 4. Mi a véleménye a médiában megjelent lejárató kampányokról? Mennyire lehetnek ezek valóságalapúak (Rollkur, Helgsrand Dressage, Öttusa botránya Tokióban) Jogosak ezek a felháborodások? Mennyire lát jövőt a versenysportnak a jövőben ezek után?
 5. Mit gondol a ló és lovasa közötti kapcsolatról? Mennyire tartja fontosnak azt, hogy ez jó legyen?
- +1 Milyen lovas eseményekre szokott járni? (versenyek, felvonulások, hagyományőrző bemutatók stb.)

Versenyző:

1. Melyik a kedvenc versenyhelyszíne Magyarországon?
 2. Szeretne külföldön is versenyezni? Ha igen akkor hol? Ha pedig, volt már külföldön, akkor kérem meséljen róla.
 3. Mit gondol az edző fontosságáról? Kulcsfontosságú ahhoz, hogy valaki sikeres legyen versenyzésben? Tudná-e ezt edző nélkül, egyedül is csinálni?
 4. Mi a véleménye arról a nagy iparról, ami a lovaglás, a lovassport, a versenyzés és a lóképzés köré épült? Ön szerint ez jó irányba viszi szeretett sportunk sorsát? Ön szerint ez milyen hatással van a lovaink jólétére?
 5. Mit gondol a ló és lovasa közötti kapcsolatról? Mennyire tartja fontosnak azt, hogy ez jó legyen?
- +1 Milyen lovas eseményekre szokott járni

Edző:

1. Milyen az a tanítvány vagy ló, akivel a legjobb foglalkozni? Milyen jellemzői vannak?
2. Ön szerint milyen tulajdonságai vannak egy jó edzőnek és hogyan válhat valaki azzá?
3. Hogyan vélekedik a médiában történő lovas botrányokról?
4. Mi a véleménye arról a nagy iparról, ami a lovaglás, a lovassport, a versenyzés és a lóképzés köré épült? Ön szerint ez jó irányba viszi szeretett sportunk sorsát? Ön szerint ez milyen hatással van a lovaink jólétére?
5. Mit gondol a ló és lovasa közötti kapcsolatról? Mennyire tartja fontosnak azt, hogy ez jó legyen?

+1 Milyen lovas eseményekre szokott járni? (versenyek, felvonulások, hagyományőrző bemutatók stb.)

10.3. Fókuszcsoport kérdései:

A fókuszcsoportokhoz azokat a kérdéseket szeretném felhasználni, amiket hosszasan soroltam az előbbieken. Azzal a különbséggel, hogy ebben az esetben még inkább ügyelek arra, hogy csoport tagjai szabadon fejthessék ki véleményüket.

A fókuszcsoportokhoz ugyan ezeket a kérdéseket használnám fel. A résztvevők személyes adatait külön- külön nem kérdeztem meg, mert már ennyire ismertem őket, hogy ezeket tudjam róluk. A lovakkal és lovaglással kapcsolatos kérdések mind elhangzottak a beszélgetés során. Illetve, mivel sokkal többen vannak, mint amikor csak egy-egy interjú alanyt kérdeztem meg, ezért felsoroltam nekik az összes kategória specifikus kérdést.

A második fókusz csoportban szintén nem kellett megkérdezni, hogy kinek milyen adatai vannak, mert tudtam róluk. Mivel ők inkább külső szemlélőnek számítanak, ezért nekik kicsit egyszerűbb kérdéseket adtam, amik a következők voltak:

- Hogyan került először (bármilyen) kapcsolatba a lovakkal?
- Mi a véleménye a bértartás havi költségeiről?
- Mi a véleménye a versenyek havi költségeiről? intervallumok: nem versenyzem, kissé 50e-nél kevesebb +; közepesen kb. +50e; nagyban legalább 100e Ft-tal növeli)
- Ha volt már valaha versenyen, akkor arról mi a véleménye?
- Milyen gyakran szükséges lovasboltban vásárolni? (gyakorisága, miértje: elromlott valami, leárazás van, megtetszett valami stb.) – (hetente, havonta, 2 havonta, fel évente, ritkábban)
- Mi a jobb módja a vásárlásnak? Miért? (személyes, online)
- Vajon mi az, amit a leggyakrabban kell vásárolni? (ápoló eszközök, lovasruházat otthonra, lovasruházat versenyre, lótakaró, táp, táplálékkiegészítő, jutalomfalat, lófelszerelés, nem nagyon vásárolgat)
- Melyik lovasboltokat ismeri az alábbiak közül? (Horze, Equishop, Nagylovas, Imagine, Tanita lovasboltja, Krämer, egyéb, nem szokott lovasboltba járni)
- Melyik a lovasbolt egyik legfontosabb tényezője (többet is mondhat, ha eszébe jut) (pl.: házhozszállítás van-e, milyen termékei vannak, termékek ára, megközelíthetőség)
- Az, hogy a ló mennyit és milyen mértékben dolgozik (a munka nehézsége) befolyásolhatja azt, hogy mennyi vagy egyáltalán van-e szüksége táplálékkiegészítőre?
- Mi a véleménye arról, hogyha egy lóval az ember szorosabb kapcsolatot alakít ki, akkor hajlandó több mindent megvenni neki? Miért?

- Beszélgetés az újrahasznosításról, környezettudatosságról. Mi a véleménye róla? Mennyire vigyáz a dolgaira? Mi a véleménye azokról a ruhákról, amik újrahasznosított anyagból készülnek? Viselné őket? Adna érték annyi pénzt/ érne Önnek annyit, mint a sima ruhadarabok?
- Mit gondol a lovassportról, illetve a lovassport jelenlegi helyzetéről? (Jó az állatoknak? Nem ment nagyon el a pénz irányába?
- A ló és lovas közötti kapcsolatról? Mennyire tartja fontosnak azt, hogy jó legyen?
- Mit gondol, mennyire befolyásolja a versenyző teljesítményét az, hogy milyen edzője van?
- Lenne kedve gyakrabban eljárni versenyekre, lovas programokra? Ha igen, akkor hova?

10.4. melléklet: Az interjúk kategóriái

Szabadidő kellemes eltöltése kategória (hobbi)

Ebbe a kategóriába tartozó első lovaszt az egyetemen ismertem meg és mivel legtöbbször ott is találkozunk, ezért ez a beszélgetés is ott zajlott – pontosabban a kollégium falai között. Ő az őszi félévben végzett az egyetemen az alapképzésével vadgazda mérnök szakon, így már hétköznapi csak akkor jön fel Gödöllőre, ha a Forduló által szervezett táncpróbákra kell megjelennie. Mivel ezek minden kedden és szerdán, általában késő délután - este kerülnek megrendezésre, ezért csütörtökön délelőtt készítettem vele interjút (ott aludt este a kollégiumban). Az interjú jó hangulatban zajlott, kb. 60 percet vett igénybe. Honoráriumként egy kalocsai mintás kötőféket és hozzá passzoló csokoládét adtam neki. Azért ilyen ajándékot kapott tőlem, mert néptáncol és ebből kifolyólag nagyon szereti a különböző hímzéses dolgokat, úgy gondoltam, hogy ez esetleg tetszeni fog neki.

A másik alanyomat abban a lovardában ismeretem meg, ahol most Gödöllőn tartom a lovamat. Kb. egy éve ismerem. Őt egy szombati napon kérdeztem meg, amikor kicsit kevesebben voltak a lovardában, a nyugodtabb beszélgetés érdekében. Nyíregyházi származású, jelenleg Szadán él. Ő is Kereskedelem és marketing szakon végzett az egyetemen, szóval ő volt az egyik legügyesebb interjú alanyom és ebben a szakmában is dolgozik még – lassan megszületik a gyermeke, így egy kis időre biztosan szüneteltetni fogja ezt. A beszélgetés kb. 45 percet vett igénybe. Jelenleg nem tud már nagyon lovagolni, így inkább csak kijön és megnézi a lovát, esetleg lefutószárazza, mert már lovagolni nem tud. Ajándékként vettem a kutyusának egy kis kötött kabátot, illetve a lovának egy kötőféket és egy kis jutalomfalatot.

Versenyzés kategória

A második kategóriában olyan személy véleményére voltam kíváncsi, aki aktívan versenyzik. Itt az egyik csapattársamat kértem meg, hogy legyen az interjúalanyom. Ugyanaz a személy az edzőnk, sok mindennel kapcsolatban hasonló elképzelésünk van a lovaglással kapcsolatban, így nagyjából már számítottam rá, hogy milyen válaszokat fogok kapni tőle. Viszont sokkal régebb óta versenyzik, mint én és magasabb szinten is, továbbá dolgozó családanya, aki emellett még kettő lóval versenyzik. Ebből kiindulva úgy gondoltam, hogy hasznos és praktikus válaszokat fogok kapni tőle, mivel az ő időbeosztásába nem férnek bele felesleges dolgok. Ennélfogva, hiába vagyunk egy lovardában, hétköznapi nem sokat találkozunk, így az interjút is egy verseny alkalmával készítettem el, a Nemzeti Lovardában, Budapesten. Ez körülbelül 35 percet vett igénybe, mindent sikerült megbeszelnünk ennyi idő alatt, viszont sokkal több mindenre nem lett volna lehetőségünk, mert a versenyszámok viszonylag gyorsan következtek egymás után. Éva egyébként nagyon lényegre törően tud beszélni, nem szereti a felesleges csevegést (ez valószínűleg az életviteléből is következik, eléggé elfoglalt), viszont tényleg mindenre rendesen válaszolt és még pár értékes információval is gazdagodtam. Köszönetem jeleként egy kisebb csomagot állítottam össze neki, amibe raktam egy csomag jutalomfalatot, egy puha szőrkefét a lovainak és egy dobozzal a kedvenc csokoládéjából. Az egyik ló nagyon érzékeny, ezért jutott eszembe ez az ajándék, a jutalomfalatnak meg minden ló örül, és ha egy ló boldog, akkor a gazdája is.

A másik interjú alanyom ebben a kategóriában egy kedves lovas barátnőm volt. Vele egyszerre kezdtünk el versenyezni és kb. azonos ütemben lépegetünk felfelé a szinteken. Egy kellemes nyári napon hoztunk össze találkozót. Elmentünk vacsorázni egyet és ameddig vártunk arra, hogy elkészítsék azt, amit rendeltünk elkezdtük az interjút, amire végeztünk az általunk választott étellel, a kérdések végére is elértünk. Meglepően gyorsan ment, 27 percet vett körülbelül igénybe. Gondolom ez annak is köszönhető, hogy jól ismerjük egymást és igazából a legtöbb kérdésre én is azt a választ adtam volna, mint ő. Viszont, itt is gazdagodtam olyan információkkal, amire nem is számítottam. A helyszín választás így visszagondolva lehet, hogy nem a legegyszerűsebb volt, de mivel nem volt nagy a nyüzsgés és az interjú is sikeresen lezajlott, ezért szerintem ez végül nem okozott problémát. Ajándékként neki is adtam egy kis csokit, meghívtam ebédre és vettem neki egy puha szőrkefét, egy lovas kulcsesomót és még egy zacskóval a ló kedvenc jutalomfalatjából.

Edző – szakember kategória

Az utolsó kategóriában szakember véleményére voltam kíváncsi, arra, hogy ő hogyan látja a dolgokat, mert ha valaki, akkor ő tudja, hogy mire van szükség és mi az, ami felesleges (kiadás, dologok). Itt a saját edzőmmel készítettem interjút. Neki otthon (a lovardában) tettem fel a kérdéseket, egy edzésünk után. Ez kb. 40 - 50 percet vett igénybe (azért nem tudom pontosan megmondani, mert miután végeztünk a kérdéseimmel még sok olyan dologról mesélt, amit fel tudtam használni, de nem kérdeztem). Az interjú alanyaik közül talán ő rendelkezik a legtöbb tapasztalattal – közel 50 éve foglalkozik már ezzel. Továbbá, amellet, hogy edzősködik, még a mai napig aktívan versenyzik, szóval ez is sokat segített nekem. Köszönetnyilvánításként egy csokit és a kedvenc italát adtam neki.

A másik szakember szintén egy edző volt, és ő is már régóta tevékenykedik a lovas világban (kb. 50 éve). Neki is vannak tanítványai, sokat jár velük versenyekre, viszont ő nem versenyzik már, szóval kicsit más szemszögből is van rálátása a témára. Vele kb. 25 percet vett igénybe az interjú, már őt is lassan 4 éve, párszor nekem is tartott edzést, szóval jóban is vagyunk. Egy versenyen tudtunk időt szakítani a beszélgetésre. Igazából minden kérdést szépen sikerült átvennünk, szerintem vele azért volt kicsit talán „rövidebb” az interjú, mert annyira nem tértünk el a lényegi kérdésektől, viszont újat így is tudott mondani ő is. Neki is egy finom csokival készültem és a kedvenc italával.

Ezekkel az interjúkkal az volt a célom, hogy összehasonlítsam a lovas és nem lovas emberek nézeteit ugyanazon kategóriában, ezáltal pedig egy átfogóbb képet kaphatok a témával kapcsolatos véleményekről.

10.5. melléklet: Az interjúk alanyainak jellemzői

Szabadidő kellemes eltöltése kategória:

1. Interjú alanyom jellemzői:

- Neve: Sára
- Neme: Nő
- Életkora: 18-25 éves kategória
- Lakhely: Pest vármegye, Vác (város)
- Foglalkozása: tanuló, most végzet a Vadgazda mérnök BSc diplomájával és a TF-en szeretne gyógypedagógusnak továbbtanulni az őszi félévtől
- Iskolai végzettsége: Egyetem (BSc)

2. Interjú alanyom jellemzői:

- Neve: Andi

- Neme: Nő
- Életkora: 33 éves
- Lakhely: Pest vármegye, Szada (város)
- Foglalkozása: marketinges tevékenységekkel foglalkozik egy gyógyszergyártó cégnél
- Iskolai végzettsége: Egyetem (BSc)

Versenyző kategória:

3. Interjú alanyom jellemzői

- Neve: Éva
- Neme: Nő
- Életkora: 38
- Lakhely: Pest vármegye, Budapest (főváros)
- Foglalkozása: HR menedzser
- Iskolai végzettsége: Egyetem (BSc)

4. Interjú alanyom jellemzői

- Neve: Anett
- Neme: Nő
- Életkora: 18
- Lakhely: Pest vármegye, Sződ (város)
- Foglalkozása: tanuló
- Iskolai végzettsége: Érettségire készül

Edző kategória:

5. Interjú alanyom jellemzői

- Neve: Vilmos
- Neme: Férfi
- Életkora: 73 éves
- Lakhely: Pest vármegye, Isaszeg (község)
- Foglalkozása: Edző, lókiképző, versenyző
- Iskolai végzettsége: Szakközépiskola

6. Interjú alanyom jellemzői

- Neve: Béla
- Neme: Férfi
- Életkora: 65 éves
- Lakhely: Pest vármegye, Budapest (főváros)
- Foglalkozása: Edző, lókiképző,
- Iskolai végzettsége: Szakközépiskola

10.6. Fókuszcsoporth alanyainak jellemzői:

1. Fókuszcsoporth

A fókuszcsoporthos beszélgetésben összesen 5 + 1 fő vett részt (moderátor).

A csoport tagjai és alap jellemzőik (lovas barátaim):

- **Tamara:** 18 éves. Díjugratásban versenyzik és jelenleg van kettő lova, akiket bértartásban tart Gombán, istálló tartásban. Jelenleg gimnáziumban tanul. Pest vármegyében lakik, Nagytarcsán.
- **Boldizsár:** 21 éves, férfi és jelenleg első másodéves egyetemi hallgató. Saját lova van, akit félbértartásban tart Gombán, istálló (német) tartásban. Díjugrató rajtengedély vizsgával rendelkezik, de még egy versenyen sem vett részt, mert a szülei nem engedték neki a tanulmányai fontossága miatt. Pest vármegyében lakik, Budapesten.
- **Tifani:** 27 éves, nő és a lovakkal foglalkozik. Díjugratásban versenyzik. Félbértartott lova van, Boldizsárral tartanak egy lovat közösen, szintén Gombán. Pest vármegyében lakik, Budapesten. Legmagasabb iskolai végzettsége a főiskola.
- **Aletta:** 20 éves, nő és jelenleg elsőéves egyetemista tanul. Díjugratásban versenyzik. Saját lova van, akit Gödöllőn, istállózó formában tartja (szintén német istálló). Pest vármegyében lakik, Szilasligeten.
- **Bence:** 27 éves, férfi. Autószerelőként dolgozik. A lovakról jegyese miatt (Tifani) tud többet. Sokat jár vele versenyekre, lovat húz, pakol és családfenntartó, szóval képes rálátni ennek a sportnak a költségeire. Szakképzettséggel rendelkezik.

2. Fókuszcsoporthoz

A fókuszcsoporthoz beszélgetésben összesen 5 + 1 fő vett részt (moderátor).

A csoport tagjai és alap jellemzőik (családom):

- **Mátvás:** 19 éves, elsőéves egyetemista. Többször volt kint velem versenyen, segített pakolni, rakodni, rendben tartani a lovat. Továbbá, van rálátása a lovas sport költségeire.
- **Renáta:** 47 éves, családanya. Ő nem túl gyakori látogatója a versenyeknek, de mivel egy háztartásban élünk, így tudja, hogy milyen dolgokra van szükség ehhez a sporthoz.
- **Hugó:** 58 éves, vállalkozó. Ő sem jár ki túl gyakran a versenyekre, de ő is tisztában van vele, hogy milyen (főként) anyagi vonzatai vannak ennek a sportnak.
- **Margit:** 69 éves, nyugdíjas. Nem jár ki gyakran a versenyekre, mert messze lakik, de amikor volt rá lehetősége jött támogatni.
- **Péter:** 73 éves, nyugdíjas. Régebben sokat járt ki a lovardába, velem és a versenyek is nagyon érdeklik, viszont nincs lehetősége annyiszor menni, de ettől függetlenül ő is egészen jól rálát a lovassport működésére, akár csak a többiek.

11. Függelék

1. sz. függelék: konzulensi nyilatkozat

NYILATKOZAT

Ruisz Lilla (DIT808) konzulenseként nyilatkozom arról, hogy a szakdolgozatot áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A szakdolgozatot a záróvizsgán történő védeésre **javaslom**.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem

Kelt: Gödöllő, 2024.10.30

belső konzulens

2. sz. függelék: hozzáférésről és eredetiségről szóló nyilatkozat

NYILATKOZAT

a szakdolgozat nyilvános hozzáféréséről és eredetiségéről

A hallgató neve: Ruisz Lilla
A Hallgató Neptun kódja: DIT808
A dolgozat címe: Az állatokkal való kapcsolat milyen hatással van az ember érzelmi állapotára – fókuszban a lovakkal – és ennek hatása a fogyasztói magatartásukra
A megjelenés éve: 2024
A konzulens intézetének neve: Agrár – és Élelmiszergazdasági Intézet
A konzulens tanszékének a neve: Agrárlogisztika, Kereskedelem és Marketing Tanszék

Kijelentem, hogy az általam benyújtott szakdolgozat egyéni, eredeti jellegű, saját szellemi alkotásom. Azon részeket, melyeket más szerzők munkájából vettem át, egyértelműen megjelöltem, és az irodalomjegyzékben szerepeltettem.

Ha a fenti nyilatkozattal valótlan állítottam, tudomásul veszem, hogy a záróvizsga-bizottság a záróvizsgából kizár és a záróvizsgát csak új dolgozat készítése után tehetek.

A leadott dolgozat, mely PDF dokumentum, szerkesztését nem, megtekintését és nyomtatását engedélyezem.

Tudomásul veszem, hogy az általam készített dolgozatra, mint szellemi alkotás felhasználására, hasznosítására a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem mindenkori szellemi tulajdon-kezelési szabályzatában megfogalmazottak érvényesek.

Tudomásul veszem, hogy dolgozatom elektronikus változata feltöltésre kerül a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem MATER Hallgatói Dolgozatok repozitóriumába. Tudomásul veszem, hogy a megvédett és

- nem titkosított dolgozat a védést követően
- titkosításra engedélyezett dolgozat a benyújtásától számított 5 év eltelte után nyilvánosan elérhető és kereshető lesz az Egyetem MATER Hallgatói Dolgozatok repozitóriumában.

Kelt: Feb. 03., 2024. év november hó 03. nap

Hallgató aláírása

3. sz. függelék: tartalmi kivonat – absztrakt

A DIPLOMADOLGOZAT TARTALMI KIVONATA

Az állatokkal való kapcsolat milyen hatással van az ember érzelmi állapotára - fókuszban a lovakkal - és ennek hatása a fogyasztói magatartásukra

Ruisz Lilla

Kereskedelem és marketing alapszak, nappali tagozat

Agrár-és Élelmiszergazdasági Intézet, Agrárlogisztika, Kereskedelem és Marketing Tanszék

Belső témavezető: Horváth Ádám Benedek, Egyetemi tanársegéd, Agrár-és Élelmiszergazdasági Intézet, Agrárlogisztika, Kereskedelem és Marketing Tanszék

A dolgozatomban azzal a témával foglalkozom, hogy milyen hatással van az a fogyasztói magatartásunkra, ha egy állattal közelebbi kapcsolatba kerülünk, elkezdünk kötődni hozzá, törődni vele. Az állatok közül is főként a lovakra fókuszálok, mert ehhez a témához van személyes kötődésem is. Továbbá, a dolgozatomban az ember – ló történelmi kapcsolatát, számos lovassportot, hobbi lótarast, lovasturizmust. lótenyésztést és a lovagláshoz – lótarashoz szükséges termékeket és szolgáltatásokat is érintem.

A kutatási témám meghatározásakor három fő célt tűztem ki. Az első az az, hogy feltérképezsem a lovaglással, lótarással járó költségeket általánosságban, továbbá azt is szeretném még ennél a résznél megtudni, hogy milyen költségekkel jár a versenyzés és ez mennyire kifizetődő a versenyzőknek, tulajdonosoknak. A második célom az, hogy megtudjam azt, hogy a „magyar nemzet lovas nemzetnek” számít-e még. Ezalatt azt értem, hogy az elmúlt évek ma is érzékelhető trendjeit szeretném vizsgálni a lovak, edzők és lovassportok iránt érdeklődők számán és sajátosságain keresztül. A harmadik, egyben utolsó nagyobb célom pedig az, hogy megtudjam, mekkora összegben és milyen jellegű kiadásokat tesznek, ezt mi motiválja és mekkora szerepet játszik benne a környezettudatosság vagy egyéb szociodemográfiai jellemzők.

A kutatás első fázisa a szekunder kutatás, mely a már elérhető, főként nyilvános adatokra támaszkodik. Az itt kigyűjtött adatok is segítettek abban, hogy megválaszolhassam a problémameghatározás során feltett kérdéseimet.

Dolgozatom következő eleme az anyag és módszertan fejezet, ahol a primer kutatások módszerei kerültek bemutatásra. A kvalitatív kutatás során készítettem 6 interjút, az alanyokat, pedig három különböző csoportba soroltam. Ezek a következők voltak: szabadidő kellemes eltöltése, versenyző és edző kategória. Ezt követően készítettem el a fókuszcsoportokat. Mindkettőnek 5-5 résztvevője volt. Az elsőben lovasok vettek részt, míg a másodikban olyan emberek, akik családtagokon keresztül kerültek kapcsolatba a lovakkal (külső szemlélők). A kvantitatív kutatás során félig strukturált vázlat típust követtem. A primer kutatás második összetevője a kvantitatív kutatás volt, ahol önkényes mintavételi módszer került alkalmazásra. Itt internetes megkérdezés formájában standardizált kérdőív készült. Az így lebonyolított kutatások segítségével jutott el a dolgozat a feltett alapkérdések megválaszolásának szakaszába, vagyis oda, hogy milyen hatással van az ember érzelmi állapotára a lovakkal való kapcsolat és ez hogyan befolyásolja a fogyasztói magatartását. A kutatások lefolytatása után következett az eredmények elemzése, illetve értékelése, amellyel a dolgozat fő szakasza zárult. Az itt született eredmények röviden összegzésre kerültek. Ez alapján elmondható az, hogy a kitöltőim körében az istállózó ló tartás a leginkább kedvelt (legköltségesebb is) és legtöbben saját lovat tartanak. Továbbá, a díjugrató szakág lett a legnépszerűbb. A válaszadóim ezenkívül úgy gondolják, hogyha jobban kötődnek egy adott lóhoz, akkor több mindent megvesznek neki. Viszont ezek közé általában a jutalomfalat, répa, alma és a táplálékkiegészítők tartoztak, nem pedig a nagyon költséges termékek. Még az is kiderült, hogy a lovassport jövőjével kapcsolatban a legtöbben pesszimisták. Többen nehézséget látnak a hiteles edzők megtalálásában, és úgy érzik, hogy a sport – főként a versenysport – költségei folyamatosan növekednek. Mindezek ellenére a válaszadók úgy gondolják, hogy a lovak pozitívan hatnak az emberek mindennapi közérzetére, és hogy a „magyar nemzet lovas nemzet”, bár a lovak mai szerepe már eltér a régi időkétől, például az Árpád-kor vagy a világháborúk idején betöltött szerepüktől. Azonban a lovak iránti szeretet még mindig erős, ha nem is lovagol annyi ember manapság, mint régen.